

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ADLI TIP ANABİLİM DALI

**SANIK KONUMUNDAKİ ÇOCUKLARIN GENEL
ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
VE ÇOCUK SUÇLULUĞUNDA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Bilal YILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMANI
Prof. Dr. Mete K. GÜLMEN**

Tez:

ADANA-2010

KABUL VE ONAY

Adli Tıp Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Çerçevesinde yürütölmüş olan “**Sanık Konumundaki Çocukların Genel Özellilerinin Değerlendirilmesi ve Çocuk Suçluluğunda Çözüm Önerileri**” adlı çalışma aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 08.03.2010

Prof. Dr. Mete K. GÜLMEN
Ç.Ü. Tıp Faköltesi
Adli Tıp A.D Başkanı
Jüri Başkanı

Prof. Dr. Necmi ÇEKİN

Ç.Ü. Tıp Faköltesi

Adli Tıp A.D Öğretim Üyesi

Üye

Prof. Dr. Ayşe AVCI

Ç.Ü. Tıp Faköltesi

Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları A.D.Başkanı

Üye

Yukarıdaki tez, Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararı ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Halil KASAP
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Çocuk suçluluğu, küresel boyutta gelişen ve değişen toplumsal yapının gelecek için endişe verici bir olgusudur. Toplumsal ve sosyal bir etmen olan suç, çocuğun şahsiyetini kazanmaya başladığı dönemde aktifleşmektedir. Çocuğun benliği ve şahsiyeti içinde bulunduğu toplumda olgunlaşır. Çocuk, sosyal ve kültürel yapıda aile, ekonomik olumsuzluk, çevre ve yetişkinlerin yarattığı koşullar etkisiyle suça yönelebilmektedir. Çocukların suça yönelmesinin sebepleri iyi irdelenmeli ve çözüm için neler yapılmalı gibi konular incelenmelidir. Bu nedenle Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde açılmış olan Adli Tıp Yüksek Lisans programının önemi daha da artmaktadır.

Yüksek lisans eğitim ve tez dönemi süresince yol göstericiliği ve değerli katkılarından dolayı Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı ve Tez Danışmanım Prof. Dr. Sayın Mete K. Gülmen'e,

Yüksek lisans eğitim dönemi içerisinde bilgi ve deneyimlerini bizlere aktaran Çukurova Üniversitesi Öğretim Üyeleri Sayın Prof. Dr. Behnan ALPER'e, Sayın Prof. Dr. Necmi ÇEKİN, Doç.Dr. Ahmet HİLAL hocalarım ve Enstitümüzdeki diğer arkadaşlarıma,

Yüksek lisans tez dönemi süresince çalışmalarımda benden desteğini esirgemeyen Serdar KOÇ ve Oğuzhan KIRDÖK başta olmak üzere Adana Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubesi çalışanlarına ve arkadaşlarıma,

Hayatımın her döneminde olduğu gibi yüksek lisans eğitim ve tez dönemimde de benden manevi desteklerini hiç esirgemeyen Eşim Olcay ve Kızım Nigar'a

Teşekkürlerimi sunarım.

Bilal YILMAZ

İÇİNDEKİLER

Kabul ve Onay	II
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR	III
İÇİNDEKİLER	III
ŞEKİLLER DİZİNİ VE TABLOLAR DİZİNİ	V
KISALTMALAR	VIII
ÖZET	IX
ABSTRACT	X
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Çocuk	5
2.1.1. Çocukluk Çağı Dönemleri	7
2.2. Suç	8
2.2.1. Suçun Unsurları	13
2.2.2. Suçluluk Kuramları	14
2.3. Çocuk Suçluluğu	18
2.3.1. Çocuk Suçluluğu Kavramı	18
2.3.2. Çocuklarda Cezai Ehliyet Sınırı	22
2.3.3. Çocuk Suçluğunu Etki Eden Nedenler	26
2.4. Çocukları Korumak İçin Yapılan Çalışmalar	34
2.4.1. Çocuk Hakları	35
2.4.2. Çocuk Mahkemeleri	45
2.4.3. Çocuk Şubesi	46
3. GEREÇ VE YÖNTEM	49
4. BULGULAR	50
5. TARTIŞMA	72
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	78
7. KAYNAKLAR	82
8. EKLER	86

EK-1 Deneklere Uygulanan Anket	86
ÖZGEÇMİŞ	89

ŞEKİLLER ve TABLOLAR DİZİNİ

Şekil 1. Suçun Nedenleri	14
Şekil 2. Elliott'un Tümlleşik Suçluluk Teorisi	17
Tablo 1. Çocukların yaşlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	50
Tablo 2. Çocukların cinsiyetleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	50
Tablo 3. Çocukların doğum yerleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	51
Tablo 4. Çocukların ailelerinin daha önceki yaşadıkları il ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	52
Tablo 5. Çocukların beraberinde kaldıkları kişilerle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	53
Tablo 6. Çocukların ikamet ettiği yerle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	53
Tablo 7. Çocukların evlerinin bulunduğu bölgeyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	54
Tablo 8. Çocukların anne ve babasının hayatta olmasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	54
Tablo 9. Çocukların anne ve babasının ayrı olup olmaması ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	55
Tablo 10. Çocukların anne ve babasının resmi nikahlı olup olmamasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	... 55
Tablo 11. Çocukların babalarının çok eşli mi yoksa tek eşli mi sorusuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	56
Tablo 12. Çocukların kardeş sayıları ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	56
Tablo 13. Çocukların ailede kaçınıcı çocuk olmasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımlar	57
Tablo 14. Çocukların öz evlat olup olmamasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	57
Tablo 15. Çocukların ailesiyle anlaşıp anlaşamaması konusuyula ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	58
Tablo 16. Çocukların iş durumlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.	58

Tablo 17. Çocukların kardeşlerinin iş durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	59
Tablo 18. Çocukların babalarının iş durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	59
Tablo 19. Çocukların annelerinin iş durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	60
Tablo 20. Çocukların ailenin aylık gelir durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	60
Tablo 21. Çocukların öğrenim durumlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde Dağılımları	61
Tablo 22. Çocukların okula devamlılığıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	61
Tablo 23. Çocukların okula devam etmemelerinin nedenleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	62
Tablo 24. Çocukların okul dönemlerinde nasıl bir öğrenci olmalarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	62
Tablo 25. Çocukların okul yönetimiyle ilgili sorunlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	63
Tablo 26. Çocukların sık sık okul değiştirip değiştirmemesiyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	63
Tablo 27. Çocukların annelerinin eğitim durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	64
Tablo 28. Çocukların babalarının eğitim durumlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	64
Tablo 29. Çocukların aile bireyleri arasında sabıkalı olup olmamasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	65
Tablo 30. Çocukların ailelerinde sabıkalı olanların işledikleri suç türüyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	65
Tablo 31. Çocukların uyuşturucu madde kullanımıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	66
Tablo 32. Çocukların uçuşucu madde kullanmalarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	66

Tablo 33. Çocukların uyuşturucu özelliği olan haplarla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	67
Tablo 34. Çocukların daha önce güvenlik birimlerine gelmeleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	67
Tablo 35. Çocukların güvenlik birimlerine gelen çocukların geliş sebepleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	68
Tablo 36. Çocukların varsayılan suçlarının mahiyeti ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	68
Tablo 37. Çocukların şüpheli olarak isnat edilen suçu kendi başına mı, yoksa başka kişilerle birlikte mi işlediği ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	69
Tablo 38. Çocukların aile fertleri tarafından şiddet uygulanıp uygulanmadığı ve şiddetin sıklığıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	69
Tablo 39. Çocukların suça teşvikleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	70
Tablo 40. Çocukların arkadaş gurubu içerisinde suç işlemiş kimse olup olmaması durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	71
Tablo 41. Çocukların ark. işlemiş olduğu suç türüyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları	71

KISALTMALAR DİZİNİ

B.M.	Birleşmiş Milletler
T.C.K.	Türk Ceza Kanunu
C.M.U.K.	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
Ç.M.K.	Çocuk Mahkemeleri Kanunu
D.İ.E.	Devlet İstatistik Enstitüsü
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
T.B.M.M.	Türkiye Büyük Millet Meclisi
P.V.S.K.	Polis Vazife Salahiyetleri Kanunu
T.M.K.	Türk Medeni Kanunu
S.H.Ç.E.K.	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
E.G.M.	Emniyet Genel Müdürü

ÖZET

Sanık Konumundaki Çocukların Genel Özelliklerinin Değerlendirilmesi ve Çocuk Suçluluğunda Çözüm Önerileri

Bütün toplumlarda olduğu gibi toplumumuzda da çocuk önemli bir varlıktır. Çocukluk kavramı üzerinde çeşitli görüşler vardır. Hukuki manada belli yaşın altındakiler çocuk olarak kabul edilir. Suç evrensel, genel bir olay ve her zaman var olmaya devam edecektir. Suç kişinin kendisini mensup saydığı gurupta, varlığı toplum dayanışması ile çelişkili fiillerdir. Çocuk suçluluğunun nedenleri bedensel ve ruhsal değişimler, kalıtsal nedenler, zekâ, yanlış eğitim, yetersiz sevgi ve şefkattir. Bu sebeplere daha pek çok sebep eklenebilir. Sonuç olarak çok çeşitli suçlar çocuklar tarafından işlenir. Bu çalışmamızda çocukların ilerleyen yaşlarda daha çok suç işlediği tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunun göç ettiği ve buna ilaveten çevrelerinde çok fazla sayıda suçlu bireylerin olduğu görülmüştür. Bununla beraber deneklerin hem kendileri hem de ailelerinin eğitim seviyeleri düşük olduğu tespit edilmiştir. Toplumumuzun görevi çocukların eğitime önem vermek ve suça sebep olan etmenlerin ortadan kalkmasına sağlamaya çalışmaktır. Böylece sağlıklı bir toplum olabiliriz.

Anahtar Sözcükler: Çocuk, Suç ve Çocuk Suçluluğu

ABSTRACT

Evaluation Of The General Characteristics Of Suspected Children And Suggestions For Solution In Juvenile Delinquency

Child is very important in our community like being in other communities. There are different opinions about child concept. Persons who are under a determined age limit are accepted as child in law. Crime is an universal and general event. It will continue to be every time. Crime is the contradictory act of person that is contrary to the community rules. The reasons of “juvenile delinquency” are physical and psychological changes, genetic heritage, intelligence, wrong education, insufficient love and tenderness. Also many different factors and reasons can be added to these. As a result of these reasons, many different crimes are committed by children. It fixed that children commit more than old age in this thesis. In addition to this, the children’s families immigrated and have bad economic level. The children who it was child crime have much more criminal friends. However, not only participants who filled survey but also their parents have low education. The duty of our community is considering education important and trying to eliminate the reasons which cause crime. So we can be a healthy community.

Key Words: Child, Crime and Juvenile Delinquency

1.GİRİŞ

Suç tarihin ilk dönemlerinden beri toplumların ilgisini çeken, içinde bulunduğu koşullara göre değişiklikler gösterebilen bir olgu olmuştur. Önceleri cezalandırıcı ve katı tedbirler içeren suçla mücadele çabaları, toplumsal ve bilimsel gelişmelerle birlikte ıslah edici nitelikler kazanmaya başlamıştır.

Bireyler, kanunlar tarafından yasak olduğu belirtilmiş davranışları yapması durumunda suçlu pozisyona düşerler. Suçlu durumundaki kişilerden bir kısmını da kanunlar tarafından çocuk olarak tabir edilen bireyler oluşturmaktadır.

Çocuk suçluluğu, küresel boyutta gelişen ve değişen toplumsal yapının gelecek için endişe verici bir olgusudur. Toplumsal ve sosyal bir etmen olan suç, çocuğun şahsiyetini kazanmaya başladığı dönemde aktifleşmektedir. Çocuğun benliği ve şahsiyeti içinde bulunduğu toplumda olgunlaşır. Çocuk, sosyal ve kültürel yapıda aile, ekonomik olumsuzluk, çevre ve yetişkinlerin yarattığı koşullar etkisiyle suça yönelebilmektedir.

Çocuk suçluluğunda, tarihsel gelişim içerisinde çocukların himaye edildiği ve genel anlamda çocukların korunmasına ilişkin hukuki düzenlemelere başlanmıştır. Çocuğun korunması ve yüksek yararının gözetilmesi için hemen hemen bütün devletlerce B.M. Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Çocuk Hakları Sözleşmesi kabul edilmiştir. Kanun, çocuk tabir edilen bireylerin hangi yaş grupları arasındaki kişilerden olduğunu açık bir şekilde belirtmiştir. Dolayısıyla bu gruba ait bireyler, kanuna muhalif davranışlarda bulunduğu zaman kanun koyucu farklı muamelelerde bulunur. Sanık konumundaki çocuklar, çocuk mahkemeleri tarafından yargılanır ve farklı biçimde hüküm giyerler. Ancak buradaki amaç çocuklara ceza vermek değil, onları sosyalleştirerek topluma kazandırmaktır.

Suç; toplumun hukuk düzenini bozan ve bu nedenle cezalandırılan davranışlardır. Bu tür davranışlarda bulunan bireylerin ne tür bir ceza ile karşılaşacakları kanunlar tarafından açık bir şekilde belirtilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair sözleşmede de belirtildiği gibi Türkiye Cumhuriyeti

kanunlarınca da on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır ve müeyyidesi farklı olur.

Günümüzde suçlu çocuklar sorunu hızla artmakta ve üzerinde önemle durulması gereken bir problem haline gelmektedir.

Hiç bir çocuk dünyaya suçlu olarak gelmez. Çocuğun suça yönelmesinde doğuştan sahip olduğu fizyolojik ve biyolojik özelliklerinin yanı sıra toplumsal yapı, ekonomik nedenler, aile yapısı, eğitim ve bireyler arasındaki ilişkiler, sağlıksız yaşam koşulları, kentleşme ve sanayileşmenin meydana getirdiği hızlı değişim sonucu toplumsal değerlerde ortaya çıkan uyumsuzluklarda rol oynayabilmektedir.

Suçta yönelen gençlerin yaş ortalaması gittikçe düşmekte, topluca işlenen suçlar artış göstermektedir. Çocuk ve gençlerin yasadışı ve topluma karşı suçları ülkeden ülkeye çeşitlilik göstermekle birlikte, hemen hemen her ülkede hırsızlık, gasp, yaralama ve saldırganlık suçları başta gelmektedir. Toplumlardaki hızlı değişimler, siyasi çalkantılar, geleneksel değer yargılarının zaman içerisinde değişiklik göstermesi ve en önemlisi de toplumsal eşitsizlikler suçluluğu büyük boyutlara ulaştırmaktadır.

Çocuğun kişiliğinin gelişiminde ve toplumla uyumlu ve sağlıklı ilişkiler kurabilmesinde en etkili faktör aile çevresidir. Uyumlu ilişkiler içerisinde sevgi ve anlayışla büyüyen çocuk olumlu kişilik geliştirebilir. Sevildikçe güven duygusu pekişir, desteklendikçe özsaygısı artar, anlayış gördükçe hoş görülü olmayı, sorumluluğu artıkça bağımsız davranmayı öğrenir. Toplum kurallarını, iyi-kötü, doğru-yanlış kavramlarını benimsedikçe kendisini yönetmeyi ve toplumla uyum içerisinde yaşamayı başarabilir.

Olumlu aile ortamında büyümeyen çocuk, kendisine ve çevreye karşı güvensiz bir kişilik geliştirebilir. Karmaşık duygu, düşünce ve çelişkiler içerisinde bunalır. Bu tür bozuklukların başında sürekli sinirlilik, geçimsizlik, yalancılık, kavgacılık, söz dinlememe, kaygı ve korku hali gelebilir. Yaş büyüdükçe bu tür davranışlar çevreye ve topluma uyum bozukluğu şekline dönüşebilir. Hatta bu uyumsuzluk belirtileri türlü suçlara neden olabilir.

Ülkemizde suçlu çocukların sayısını kesin olarak bilmiyorsak da, son yıllarda büyük bir artış gösterdiği bilinen bir gerçektir.

Ülkemizde hızlı bir sanayileşme vardır. Bu sanayileşmenin bir sonucu olarak köylerden kentlere göç hızlanmıştır. Kentleşme ve sanayileşme hızlı bir şekilde devam etmekte ve bu süreçte kentlere göç edenlerin sayısı kontrol edilebilir boyutların çok üzerinde olmaktadır. Daha uygar bir yaşam özlemiyle kentlere akın eden insanlar gecekondualarda ve yaşam standardı düşük yerleşim yerlerinde hayat mücadelesi vermektedir. Bu mücadele ve kontrolsüz büyümenin etkisiyle suç oranında hızlı bir artış olmaktadır. Sonuç olarak birçok sorun ve bu sorunlardan etkilenen çocuklar ortaya çıkmaktadır.

Her yıl ortalama binlerce çocuğun suç işlemesi ve bu binlerce çocuğun suçlu damgası yemesi bilinen bir gerçektir. Bu çalışmada amaç sanık konumundaki çocukların aile yapısı, eğitim durumları, çevre faktörleri gibi demografik özelliklerinin değerlendirilerek, elde edilen sonuçlar ışığında çocuk suçluluğu üzerine çözüm önerileri sunmaktır.

2. GENEL BİLGİLER

Bütün toplumlarda olduğu gibi toplumumuzda da çocuk çok önemli bir varlıktır. Çocuğun korunması ve yüksek yararı gözetilmesi için hemen hemen bütün devletlerce B.M. Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Çocuk Hakları Sözleşmesi kabul edilmiştir. Bu uluslararası sözleşmeler, çocukların ne kadar değerli ve önemli olduklarını göstermektedir. Ülkemiz de, hem B.M. Çocuk Hakları Sözleşmesini hem de Avrupa Çocuk Hakları Sözleşmesini kabul etmiştir. Bu sözleşmelerin kabulü ile ülkemiz; çocuk haklarının korunması ve çocukların daha iyi koşullarda yaşamını ve gelişimini sağlamak için gerekli tedbirlerin alınması ve yasal düzenlemelerin yapılması sorumluluğunu yüklenmiştir.

Bugün çağdaş toplumlar çocuk suçlulara yetişkin suçlulardan daha farklı bir biçimde yaklaşmaktadır. Ceza yasalarına göre belli bir yaştan altındakilerin (ki bu yaş sınırı ülkelere göre 7–21 yaşları arasında değişmektedir) suç oluşturan eylemi gerçekleştirdikleri zaman, çocukların yetişkinlere göre ceza sorumlulukları hafifletilmiştir(1.2.3). Dolayısıyla bu gruba ait bireyler, kanuna muhalif davranışlarda bulunduğu zaman kanun koyucu farklı muamelede bulunur. Sanık konumundaki çocuklar, çocuk mahkemeleri tarafından yargılanır ve farklı biçimde hüküm giyerler. Ancak buradaki amaç çocuklara ceza vermek değil, onları sosyalleştirerek topluma kazandırmaktır.

Bu sorumluluk dâhilinde gerekli hukuki düzenlemeler yapılmış, çocukların korunması için kanunlar çıkarılmış, çocuk mahkemeleri kurulmuş hatta sanık konumundaki çocukları diğer sanıklarda ayırmak için Emniyet içerisinde Çocuk Şubeleri kurulmuştur.

Her ne kadar yasal düzenlemelerle çocukların korunması ve iyi yaşam sürmesi güvence altına alınmış olsa da Çocuk Şube Müdürlükleri tarafından hazırlanan istatistikî bilgileri incelendiğinde, son yıllarda çocuk suçluluğunun arttığı görülmektedir.

2.1. Çocuk

Tarihin en eski dönemlerinden beri toplumların ilgilendiği bir varlıktır çocuk. Ancak bu ilginin niteliği, kapsamı ve biçimi tarihsel gelişimde farklılıklar göstermektedir. Söz konusu farklılıklar, toplumların sosyal, kültürel gelişmesine, örgütlenmesine ve toplum içindeki egemenlik koşullarına bağlı bulunmaktadır. Çocukluk, bebekliğin tersine doğal bir gerçeklik değil, sosyo-kültürel bir kavramdır. Bu nedenle de öteki toplumsal kavramlar gibi norm ve değerlere göre göreceli olarak belirlenir. İlkel toplumlarda çocuğa, ekonomik yarar sağlayan bir varlık olarak bakılmaktaydı. Üyesi olduğu ailenin çok kullanışlı bir malı olarak kabul edilirdi. Bu düşünce, istenen çocuk veya istenmeyen çocuk ayırımına önem kazandırmıştır. Örneğin, bir erkek çocuk avlanarak veya tarlada babasına yardım ederek, kız çocuk ise ev işlerine yardım ederek ya da evlenirken başlık parası alınarak aileye ekonomik yarar sağlayabilirdi. Fransız nüfus bilimcisi ve sosyal tarihçisi Aries "Eski Devirlerde Çocuk ve Aile Yaşantısı" adlı kitabında çocukluğun değişmez bir olgu olduğu konusundaki geleneksel varsayımları eleştirmekte ve Ortaçağ Batı toplumlarında modern anlamda bir çocukluk kavramının bulunmadığını ileri sürmektedir (4).

Ancak 19.yy.ın başlarından itibaren çocuğa olan genel bakış değişmiş ve bu değişim içerisinde aile reisinin çocuk üzerindeki sınırsız egemenliği giderek, çocuğa karşı bakım ve koruma yükümlülüğüne dönüşmüştür. Devlet, zamanla bu yükümlülüğün yerine getirilmesi konusunda aktif bir denetim yürütmeye başlamıştır. Böylece, çocuk sorununu konu alan yasal düzenlemelerde çocuğun hakları, söz konusu olabilecek diğer bütün yararları geriye iterek başlı başına önem kazanmıştır.

Bedensel ve zihinsel gelişme ölçü olarak alındığında ergenlik belirtilerinin başlamasıyla çocukluktan gençliğe adım atılır. Büyüme ve olgunlaşmanın kişiden kişiye değişmesi nedeniyle, bu geçiş 11 ile 15 yaşları arasında olabilir. Bu nedenle çocukluğun üst sınırını 15 yaş olarak belirlemek daha doğrudur. Batı ülkelerinde bu yaş hem ceza sorumluluğu hem de çalışmaya en erken başlama yaşı olarak benimsenmiştir. Çocuk, bağımlılıktan bağımsızlığa, bencil davranıştan işbirliğine doğru gelişir. Yetenekleri, yalından karmaşığa, genelden özele doğru ilerler. Tutarsız davranışlar yerini tutarlı davranışlara bırakır.

Geliştikçe dürtü ve eğilimlerini kontrol edip çevre gerçeklerine göre davranır. Somut düşünmeden, soyut ve mantıklı düşünmeye yönelir. Anne, baba ve kardeş ilişkisinden toplumsal ilişkilere geçerek çevresini genişletir. Kendisini sadece ailenin bir bireyi değil, toplumsal bir varlık olarak kabul ettirir. Zamanla toplumda üstleneceği statü ve rollerin ne gerektirdiğini ve toplumun onayladığı davranış kalıplarını öğrenir. Çocuk gelişiminde önemli süreçlerden biridir toplumsallaşma ve bu süreçte aile önemli rol oynar (5).

Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. Maddesine göre “Daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır” olarak genel tanımı yapılan “çocukluk” kavramı üzerinde çeşitli görüşler vardır. Gelişim psikolojisi açısından çocukluk, 14 yaşlarına kadar ki süreyi kapsar. Bu yaştan sonra ergenlik döneminin başlamasıyla birlikte psikolojik açıdan çocukluk sonlanmış ergenlik çağı başlamıştır ancak konuyla ilgili uzmanların görüşleri incelendiğinde 14 yaş sınırının farklılık gösterdiği görülmüştür. Çocukluk kavramı kullanıldığı bilim alanına göre farklı yaşam yıllarını kapsar. Bu evrenin subjesi "çocuk" kimli veya kimsesiz, varlıklı veya varlıksız, suçlu veya suçsuz beden veya ruh sağlığının bozuk olup olmaması göz önünde bulundurulmaksızın "sağ ve tam doğduğu andan reşit olduğu ana kadar ki çevrede bulunan gerçek kişidir"(5). Hukuki manada çocuğun tanımına baktığımızda, belli bir yaştan altındakiler çocuk yani küçük olarak kabul edilir. Hukuki açıdan ise “çocuk” sözcüğüyle henüz reşit olmamış ergenler, 12–18 yaş grubu kastedilmektedir. Özellikle 14 yaş gerek İngiltere, gerekse bazı Avrupa ülkeleri ve ülkemizde en çok suç işlenen yaş olarak belirlenmiştir(6). Ortak olan nokta bilim alanlarının çocukluğun başlangıcını doğum olarak kabul etmeleri, ancak bitiş konusunda ayrı görüşlere sahip olmalarıdır (4). Ancak çeşitli hukuk dallarında çocukların fizik, ruh ve ahlâk bütünlüğünü korumak amacıyla söz konusu yaştan (18 yaş) altında da yaş sınırlamaları yapılmıştır. Örneğin; çocuğun cezai ehliyeti bakımından, 12 yaşın altındaki küçüklerin cezai ehliyeti yoktur. 12–18 yaş arasındaki çocuklar için de cezai sorumluluk açısından farklı kurallar getirilmiştir. Çocuğa karşı suç işlenmesi durumunda ise farklı yaş gruplarına göre çocuk korunmaktadır. İş hukukunda belirli bir yaştan küçük çocuklar çalıştırılmazlar. Eğitim hukukunda, çocuğun okula

başlama ve zorunlu eğitim döneminin sona ermesi bakımından yaş sınırlamaları yapılmaktadır. Çocuğun rüşt yaşına ulaşmadan önce ana-babasının ya da vasisinin rızası ile evlenebileceği daha küçük yaşlar Medeni Kanunda belirlenmiştir.

İnsanların üzerinde ittifakla anlaştıkları tek konu, çocukların toplumun geleceği olduğu gerçeğidir. İnsanın en çok sevdiği şey çocukları olmasına karşın yeryüzünde milyonlarca çocuk açlığın ve yokluğun pençesinde kıvranıp can vermekte, savaşlarda ölmekte ve çocukluğunu yaşamadan suça ve akabinde cezaevlerine düşmektedir. Yapılan araştırmalar “Suçlu çocuk yok, ancak suça itilmiş çocuk var” tarzını doğruluyor. Hiçbir çocuk suçlu olarak dünyaya gelmez. Çocuk üç aylıkken anlam vermeye başlar. Çocuğun bu seviyeden sonraki gelişimi ailenin kendisine vereceği telkinlerle, eğitimle, terbiyeyle, isteklendirmeyeyle şekillenir. Ailede sosyal ilişki iyiye, çocuk da motive ediliyorsa çocuk sosyal bir insan olarak büyür. Ama ailede sosyal ilişkiler çok zayıf ve çocuğun aktivitelerini örnek alabileceği kimse yoksa çocuk körelir. Böyle çocukların yardıma ve rehberliğe ihtiyaçları vardır.

Doğumla başlayan ve erişkinlik dönemine kadar süren gelişim ve olgunlaşma sürecine çocukluk dönemi adı verilir. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 375. maddesinde, 15 yaş altındaki kişiler çocuk olarak kabul edilmektedir. 1989 tarihli Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. maddesinde çocuk kavramı, çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olduğu kabul edilmiş olmadıkça, on sekiz yaşını doldurmamış olan kişi olarak tanımlanmaktadır. Anayasanın 19, 24, 50, 141. maddelerinde küçük, 41, 61, 62. maddelerinde çocuk, 58. maddesinde de genç terimi kullanılmıştır. 2253 sayılı Çocuk Mahkemeleri Kanununun 41. maddesinde küçük kavramı, 15 yaşını bitirmemiş kimseler için kullanılmaktadır.

2.1.1 Çocukluk Çağı Dönemleri

Çocuk konusu üzerine çalışma yapan bilim adamları, çocukluk evrelerini değişik dönemlere ayırmışlardır.

Freud’a göre insan gelişimi beş psikososyal evreden oluşur.

- 1- Oral evre (yaklaşık doğumdan 1 yaşa kadar),
- 2- Anal evre (yaklaşık 1 ile 3 yaş arası),
- 3- Fallik evre (yaklaşık 3 ile 5 yaş arası),
- 4- Latent evre (yaklaşık 5 yaşından ergenliğe kadar),
- 5- Genital evre (gençlik büyüme çağı).

Erikson tüm yaşam döngüsünü insanın sekiz çağına bölmüştür,

- 1- Temel güvenceye karşı temel güvensizlik (yaklaşık olarak doğum ile 1 yaş arası),
- 2- Utanma ve şüpheye karşı özerklik (yaklaşık olarak 2 ve 3. yıllar),
- 3- Suçluluğa karşı girişimcilik (yaklaşık olarak 4 ve 5. yıllar),
- 4- Aşağılık duygusuna göre çalışkanlık (yaklaşık 6. yıl ile ergenlik arası),
- 5- Kimlik dağılmasına karşı kimlik ve reddetme (ergenlik),
- 6- Yalnızlığa karşı yakınlaşma ve dayanışma (genç yetişkinlik),
- 7- Durağanlık ve kendine yönelik üretime karşı üretkenlik (orta yetişkinlik),
- 8- Umutsuzluğa karşı bütünlük (geç yetişkinlik).

Polat'a göre ve günümüzde çocukluk dönemi aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır,

- 1- Süt çocukluğu dönemi: 1-12 ay (yeni doğan 0-4 hafta),
- 2- Oyun çocukluğu dönemi: 1-3 yaş,
- 3- Okul öncesi dönem: 3-6 yaş,
- 4- Okul çocukluğu dönemi: 6-10 yaş (kızlarda), 6-12 yaş (erkeklerde),
- 5- Ergenlik dönemi: 10-18 yaş (kızlarda), 12-20 yaş (erkeklerde) (7).

Görüldüğü üzere çocukluk çağı değişik araştırmacılara göre değişik dönemler oluşturmaktadır. Bunun gibi çocukluk çağının başlangıcı ülkeler için de farklılık gösterebilmektedir.

2.2. Suç

Suç, evrensel ve genel bir olaydır. Suç denilen olaya, yani belirli hareketlerin yasak fiillerden sayılmaları ile bunları işleyenlerin çeşitli tepkilere

konu olmalarına, devlet müessesesi şeklinde gelişmiş insan toplumlarının meydana çıkışından çok önce bile rastlanmıştır. Tarihte hiçbir toplum yoktur ki, orada belirli fiiller yasaklanmamış ve bunun karşılığı olarak ceza müeyyidesi bulunmamış olsun. Suçlar toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenmiştir. Suçsuz bir toplum hayalden başka bir şey değildir. İnsanların içinde ihtiraslarla birlikte, toplum halinde yaşamının ortaya çıkardığı çeşitli sosyal çelişkiler, uyumsuzluklar bulundukça suçta var olacaktır. Suç bir bakıma, bazı kişilerin davranışları ve tutumları ile bunların içinde yaşadıkları grupta yerleşmiş davranış örnekleri arasında bir çelişkidir. Bu çelişki her zaman ve her yerde zorunlu olarak var olacağından, suç genel ve evrensel bir olay teşkil eder.

Suçlar toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenmiştir. Sonradan suç, dini esaslarla tanımlanmış, topluma zarar veren fiil ve hareketlerin aynı zamanda birer günah teşkil ettiği ve Allah'ın iradesine karşı olduğu kabul edilmiştir. 18. yüzyılın başlangıcından itibaren suç fikri lâikleşmeye başlar ve suçun zarar veren kişi ile toplum arasındaki ilişkilerde aranması gerektiği fikri ortaya çıkmış; bu düşünce kısa bir süre içinde yaygınlaşmıştır.

Kanun koyucular, bugün, genel olarak, kamu sağlığını, güvenliğini ve tabii kaynakları korumak, iş ve ticaret alanında uygunsuz ve hileli uygulamaları önlemek, devlet gelirlerini korumak maksatları ile kanun koymaktadır(8). Günümüzde genel ahlâk ve adabı korumak amacı ile kanun koymak söyle dursun, bu konuda bazı fiilleri suç olmaktan çıkarmak yada bazı fiilleri sadece idarî tedbir ve müeyyidelerle karşılama yolu tutulmaktadır(9).

Suç terimi ortaya çıktığı zamandan günümüze kadar hukukçular ve araştırmacılar bu kavramla yakından ilgilenmiş ve zaman içerisinde suç kavramına bakış açısını kolaylaştırmak amacıyla çeşitli tanımlar geliştirmişlerdir.

Lowrey'e göre suç; bireyle çevresi arasındaki karşılıklı etki ve tepkilerin sonucunda oluşmakta, bu da bireyde bazı özel kişiliklerin oluşmasına neden olmaktadır.

Durkheim'e göre "suç; kolektif bilincin kuvvetli ve belirmiş tutumlarını ihlâl eden fiillerdir". Bir diğer görüşe göre, sosyal psikoloji yönünden meseleyi ele almak suretiyle suç şöyle tarif edilmiştir: "Kişinin kendisini mensubu saydığı grupta, varlığı toplum dayanışması ile çelişki gösteren fiildir"

Michael ve Adler suçun yasal tanımını " Suçun en kesin ve en az belirsizlik içeren tanımı onun ceza kanunu tarafından yasaklanan davranış olduğudur. " şeklinde yapmışlardır.

Türk Ceza Hukuku yönünden ise suç; "Toplum içinde yürürlükte bulunan yasalara karşı gelmek ve bu davranışın sonucu olarak, o yasaların ceza yaptırımına uğraması" olarak ifade edilmektedir(10).

Yukarıdaki tanımlar ışığında suç, " bireyin kişilik özellikleri ve çevrenin olumsuz etkileri sonucunda toplum kurallarının dışına çıkması " şeklinde ifade edilebilir.

Her toplumda anti-sosyal davranışlarda bulunanlara toplumsal ya da hukuksal müeyyideler uygulanır. Suçluluk; kişiyi bireylerin karşısına çıkaran bir çatışmadır. İstenmeyen bu çatışma yani suç olgusu, suç olanı inceleyen ve suçluyu topluma kazandırmaya çalışan Kriminoloji bilimini ortaya çıkarmıştır. Suç olayını genel bir bakış açısıyla inceleyen bilim olan Kriminolojinin Türkçe karşılığı "Suç Bilimi"dir. Kriminoloji diğer bilimlere göre çok yeni bir bilim dalıdır. Kriminolojinin şu şekilde kısa tanımları yapılmaktadır: "Suç olgusunun incelenmesi" veya "Suç olgusuna ilişkin bilim" "Suç bilimi" gibi. Ancak, içeriği belirlemeğe yönelik tanımlarda birlik yoktur. Kriminoloji kavramının farklı algılanmasından ve kriminolojinin kapsamının dar veya geniş olarak yorumlanmasından dolayı içeriği belirlemeğe yönelik tanımlamalarda birlik sağlanamamaktadır.

Kriminolojinin tarifi ve konusu hususunu inceleyecek olursak;

Sutherland'a göre kriminoloji; "Suçu sosyal bir olay gibi ele alan bilgilerin bütünüdür". Bu bilim dalı içerisine kanunları yapmak, ihlâl etmek ve kanunların ihlâl edilmesine karşı tepkide bulunmak süreçleri girmektedir. Yazar, kriminolojiyi geniş anlamda anlamayı tercih etmektedir. Bu surette ele alınan kriminoloji kanun süreci, suçu önlemeye ve suçlular hakkında gerekli tedbirleri

almaya ilişkin genel ve değişik ilkelerin ve diğer tipteki bilgilerin bütününe kapsar.

Taft'a göre kriminoloji genel ve özel anlamda olmak üzere iki türlü kullanılmaktadır. Dar veya özel anlamda kriminoloji "suçu anlamak, suçü önlemek, suçlular hakkında uygulanması gerekli işlem ve tedbirleri belirlemek için gerekli konuların incelenmesidir" şeklinde ele almıştır.

Bonger, kriminolojiyi şöyle tarif eder: "Bütün yönleri ile suç olayını inceleyen deneysel bir bilimdir." Bu anlamda ele alınınca kriminoloji, Suç Antropolojisi, Suç Sosyolojisi, Suç Profilâksisi, Suç Psikolojisi, Peonoloji, Suç Siyaseti olarak adlandırılan bütün bilgileri kapsamaktadır.

Sykes'a göre çağdaş kriminoloji, ceza hukukunun sosyal kökenlerini, ceza adalet mekanizmasının işleyişini, suç teşkil eden davranışların nedenlerini, suçun önlenmesi ve tenkili (bastırılması), kişilerin iyileştirilmesi, ıslahı ve sosyal çevrenin değiştirilmesi konularını kapsar.

Nicefero'ya göre ise kriminoloji bağımsız bir bilim dalı olup, sentetik ve tüme gidici bir kimlik taşımaktadır. Şu suretle ki bu bilim, suçü ilişkin çeşitli disiplinlerin başlıca sonuçlarını, suçlu ve ona karşı uygulanması gereken tedbirleri özetler ve bir sentezini yaptığı suçü ilişkin çeşitli bilimlere ait bir tür giriş niteliğindedir.

Sabatini'nin verdiği tarif ise şöyledir: "Kriminoloji deneysel metot ile suçlunun kişiliğini inceleyerek suç olayının tabii menşeyini ve mekanizmasını, sosyolojik ve biyolojik etmenleri araştıran suçluluğa ait genel bir bilimdir"(11).

Demirbaş ise kriminolojinin tarifini şu şekilde yapmıştır: Kelime olarak suçluluk bilimi anlamına gelen kriminoloji, gerçek yaşamdaki fiili bir olay (örnek) olarak, suçun bilimidir; deneysel ve gerçek bir bilimdir. Kısaca kriminoloji gerçekler bilimidir(12).

Kriminolojinin Türkiye'deki kurucusu olan Ord. Prof.Dr. Sulhi Dönmezer kriminolojiyi, "İnsanın sapıcı davranış ve eylemleri arasında suçü doğuran, yapan ve suçü kontrol etme amacını güden süreçleri açıklayan ve suçun sebep ve faktörlerini tespit maksadıyla insana ve suç işleyen insana ilişkin bilgilerin bütününe sentezini oluşturan bir bilgi dalı" olarak tanımlamıştır(13).

Kriminolojinin kapsamını ise şu şekilde çizmiştir. Kriminolojinin konusu; toplumsal normlardan sapma şekillerinden suç denilen insan davranış, tavır ve hareketlerini ve suç olayını, suçu yapan süreçleri, sosyal bir gerçek olarak ceza adalet sisteminin işleyişini, suç ile suçlu ve sosyal çevre ilişkilerini incelemektir. Bununla beraber suçun sebep ve etmenlerini mümkün olduğunca belirlemek, suça sebebiyet veren unsurları, süreçleri izah etmek ve bu hususlarda elde edilen bilgilerle söz konusu suç denilen sosyal kötülüğü en etkin şekilde yok etmek veya mümkün olduğunca azaltacak strateji ve teknikleri belirlemektir.

Verdiğimiz tanımlardan şu anlaşılmaktadır ki suç alanını inceleyen hemen hemen her bilim adamının kendine göre bir kriminoloji tarifi vardır. Bazı yazarlar açıklanan bütün faaliyetleri kriminolojinin konusu içine almakta iken bazıları ise sadece suçun sebeplerinin belirlenmesini kriminolojinin konusu olarak algılamaktadır. Bu ayırım sonucu olarak da geniş ve dar kriminoloji tarifleri ortaya çıkmaktadır.

Suç da bütün diğerleri gibi sapıcı bir eylemdir. Ancak sapıcı eylemlerden kanun koyucu tarafından seçilmiş ve bir ceza müeyyidesi ile karşılanmış olanıdır. Fakat kanun koyucunun belirli suçları yaratmak için koyduğu kanunların başarılı olabilmesi ve uygulanabilmesi kamuoyunun bunları benimsemesine bağlıdır. Yeni konulan kanunların, çok kuvvetli olarak, kamuoyunca desteklenmesi gerekir. Bu sebeple esasında öteden beri var olan bir örf ve âdete dayanan kanunlar çok daha başarılı olarak uygulanırlar(14).

Hukukçu için suç ve suç faili terimlerinin açık, net ve kesin bir tanımı vardır. Gerçekten bütün bu ceza hukuklarının suç tariflerinde esas teşkil eden husus, fiilin suç olması için kanun koyucu tarafından cezalandırılmış bulunmasıdır.

Suçlu; içinde yaşadığı toplumun normları ile kişisel kuvvetleri arasında bir denge kuramamış kişidir. Fiziki ve sosyal faktörlerin birleşmesi ve bunlara bireyin psikolojik durumunun ilave olması sonucu suç oluşmaktadır.

Türkiye'de suçlar ve cezalar temel olarak 1926 tarihli T.C.K. adı verilen Türk Ceza Kanunu ile belirlenmiştir. Cezalar “cürüm-ağır ceza”, kabahatler “hafif ceza” olarak adlandırılırlar. Ceza hukuku, suçu cezalandırma hukukudur. Ceza kanunumuzda suç tarifine rastlanmaz; ancak toplumun temel yaşam

anlayışının ifadesi olan kanunlara ters düşen eylemler suç olarak nitelendirilir(15).

2.2.1. Suçun Unsurları

Maddi unsur: Kanunun tarif ettiği bir insan hareketi bulunmalıdır. Suç işleme fikrinin belirmesi, fikrin karar haline gelmesi kastı, kastın gerçekleşmesi de icra hareketini meydana getirir. İcra hareketinin tamamlanamaması veya tamamlanmış olup da sonucun meydana gelmemesi halinde fiil teşebbüs derecesinde kalır.Kanuni unsur: Fiilin hukuka aykırılığı, karşılığında ceza konulmuş olması durumudur. Bir fiil işlenmeden önce kanunda gösterilmiş ve müeyyidesi belirtilmiş ise suçtur.

Manevi unsur: Suçta kusurluluğun bulunmasıdır. Bu kasıt veya taksir şekillerinde belirir. İnsan ancak irade sahibi olarak suç faili olabilir. Fail kusurlu olduğu takdirde sorumludur. Kusur yoksa diğer iki unsur olsa bile suç oluşmamıştır. Teknik olarak kusur, iradenin kanuna aykırı olarak kullanılmasıdır. Bir elem ve ıstırap mahiyetinde olan cezanın amacı korkutma-önleme,korkutma-uslandırma ve tasfiyedir(15.16.17.18).Suçun açıklanmasında, nedenlerinin ortaya konulmasında sübjektif ve objektif nitelikte bazı yaklaşımlar bulunmaktadır.

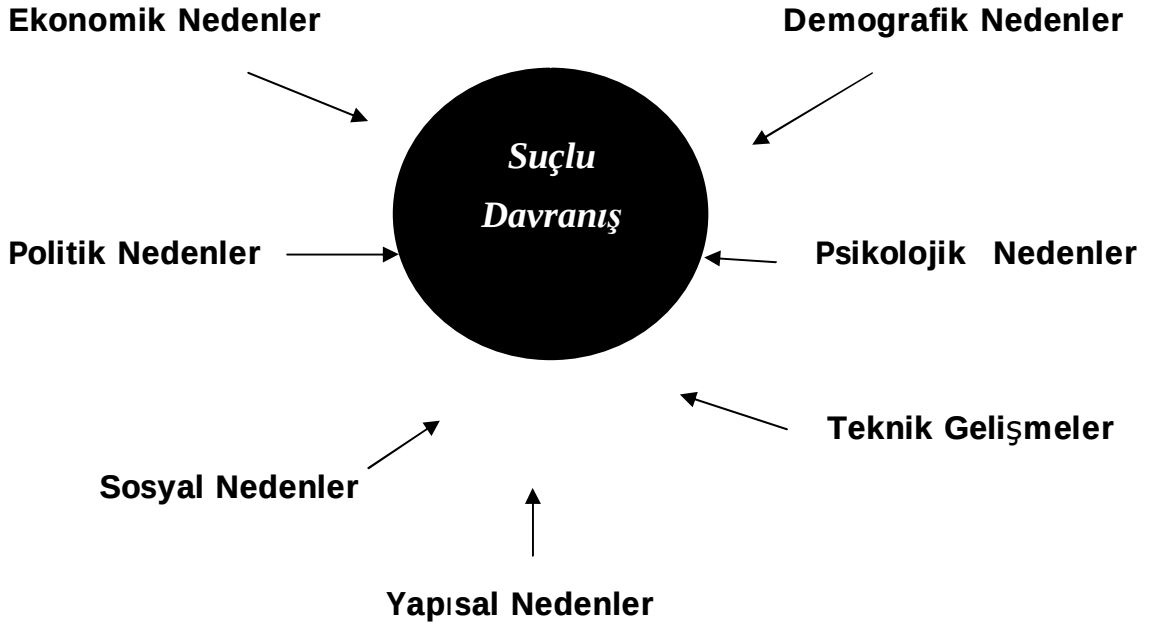
Prof. Dr. R. Füsün SOKULLU, AKINCI suçun nedenlerini açıklayan suç teorilerini dört genel kategori altında incelemiştir(19.41).

- A) Biyolojik
- B) Psikolojik
- C) Sosyolojik
- D) Sosyo-psikolojik teoriler.

Benzer şekilde Prof. Dr. Timur DEMİRBAŞ da, suçun nedenlerini açıklama bakımından suçluluk teorilerini dört grupta incelemiştir(12).

- A) Biyolojik,
- B) Psikolojik-psikiyatrik
- C) Sosyolojik-sosyo psikolojik
- D) Suçluluğu çok sayıda faktöre bağlayan teoriler .

Suçlu davranışın nedenlerini Kaiser aşağıdaki şekilde gibi açıklamıştır(10).

Şekil 1: Suçun Nedenleri

Ne yazık ki suç ve suçlu kavramı, içerisine sadece erişkini almamakta, aynı zamanda çocukluk dönemindeki bireyleri de kapsamaktadır. Buradan yola çıkıldığında çocuk suçluluğu ya da suça itilmiş çocuk gibi kavramlar ortaya çıkmaktadır. Çocuk kavramı, suç gibi tanımı zor ve önemli bir iş olmakla birlikte, tanımının biyolojik bilgilere göre mi, sosyolojik verilere göre mi, yoksa pozitif hukuka göre mi yapılacağı önem arz eder (20).

2.2.2. Suçluluk Kuramları

Çağlar boyu suçluluk kuramı ile hukukçular ve araştırmacılar yakından ilgilenmiş ve zaman içerisinde suçluluk kuramına bakış açısını kolaylaştırmak amacıyla çeşitli tanımlar geliştirmişlerdir.

Suçluluk; ortaya çıkış biçimlerine göre “suçluluk kuramları” ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bu suçluluk kuramları:

Klasik Okul Kuramı: Suçluluk konusuna sistematik olarak 18. yy sonlarında açıklamalar getirilmiştir. Bu kuramlardan ilki klasik ekoldür. Bu görüşün öncüleri Jeremy Bentham ile Beccaria ‘dır. Bu görüşe göre insan davranışlarını haz ve elem ilkesine göre ayarlamaktadır. Belirli bir hareketin vereceği zevk aynı hareketin doğuracağı ıstırapla denge halindedir. Böylece yasaya karşı gelmenin vereceği zevk onun getireceği ıstıraptan fazla olduğu zaman birey suçlu davranışa yönelecektir.

Beccaria suçun tek başına yasayla belirlendiğini, yasanın da yalnızca kanun koyucular tarafından hazırlanabileceğini söylemektedir. Ona göre suç ile ceza arasında denge olmalı ve ceza suça uygun olarak verilmelidir.

Kartografik (Coğrafi) Kuram: Bu ekolün öncüleri iklim ve topografyanın insan davranışları üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmışlar; başka bir deyişle suçun oluşmasında sosyal ve coğrafi koşulların etkin rol oynadığına inanmışlardır.

Ekolün üyelerine göre; “toprağın verimli olması, yağmur miktar, doğal kaynakların zenginliği bir toplumun mutluluğuna neden olan etkenlerdir. Bundan mahrum olanlar yağmacı ve yırtıcı olmaktadır.”

Montesquieu “Kanunlar Ruhu” adlı kitabında ekvatora yaklaştıkça sarhoşluğun çoğalacağını belirtmiştir.19.yy başlarında Adolph Quetelet’de adam öldürme suçlarının güneyde ve sıcak mevsimlerde fazlalaştığını, mala ilişkin suçların ise kuzeyde ve soğuk mevsimlerde arttığını söyleyerek bunu “Suçluluk Hakkında Isı Yasası “ şeklinde belirtmektedir.

Bio-Antropolojik Kuram: Bio-antropolojik kuramın savunucuları suçlu beden yapısı üzerinde durarak suçluluk davranışına yönelen bireylerin tiplerini belirlemeye çalışmışlardır. Bu kuramın savunucularına göre bu tipler ölçülebilir özellikle tanımlanabilmektedir.

Bu ekolün belirgin savunucusu olan Lombroso suçlularla suçlu olmayanlar arasındaki biyolojik farklılıklara dikkati çekerek fiziksel yapının bireyin davranış ve hareketini yöneten başlıca etken olduğunu ileri sürmektedir. Ancak 20.yy başlarında Lombroso’nun görüşlerine karşı çıkan Charles Goring

İngiltere’de yaptığı çalışmalar sonucunda fiziksel açıdan suçlu tipin olmadığı sonucuna vararak Lombroso’nunu görüşlerini geçersiz kılmıştır.

Bedensel Tipoloji Kuramı: Bu kuram bireyleri beden yapılarının görünüş ve biçimlerine göre ayırmaktadır. Kalıtsal kökenli olan bu görüşlerin temelini mizaç kişilik ve fizyolojik karakteristiklerin ilişkileri oluşturmaktadır.

Beden yapıları ile bireyin davranışı arasındaki ilişkileri araştıran Sheldon (1950) insanların beden yapıları bakımından üç gruba ayırdıklarını ve bu 3 beden tipine özgü karakterlerin olduğunu savunmaktadır.

Zihinsel Yetersizlik Kuramı: Goddarod, Lombroso’nun görüşlerini eleştirmiş ve yasaya karşı gelen her bireyde zihinsel yetersizlik olduğu görüşünü ileri sürerek tüm zihinsel özürülleri suçlu, tüm suçluları zihinsel özürülü olarak nitelendirmiştir.

Goddarad suçlu çocuklar üzerinde yaptığı çalışmasında %50 oranında zekâca gerilik teşhis etmiş; ancak zaman ilerledikçe bu oranın %20 ‘ ye düştüğünü bildirmiştir. Dolayısıyla suçluluk davranışında zihinsel yetersizliği içeren kuramlar önemini kaybetmiştir.

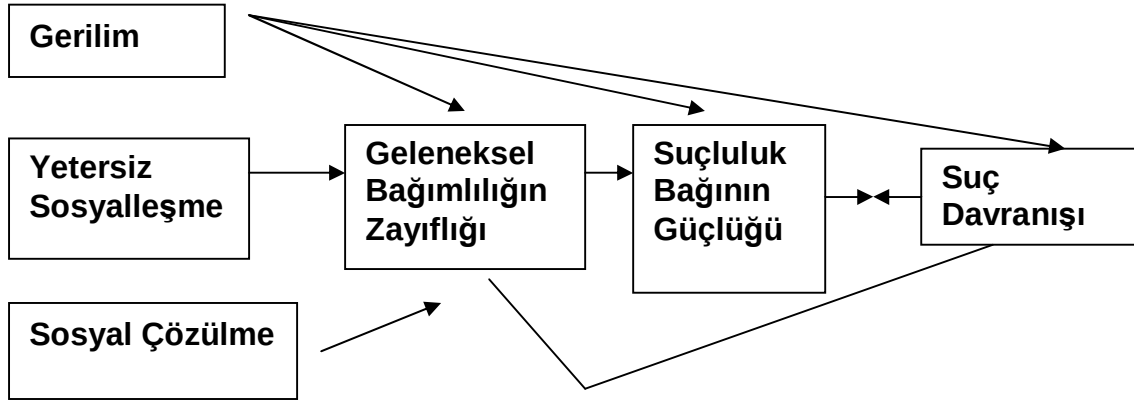
Psikanalitik ve Psikiyatrik Kuram: Psikanalitik görüş suçluluğu; zihinsel çatışmalar, içe itilmiş istekler ve diğer motive edici eğilimlerle birlikte davranışın simgesel bir biçimi olarak ele almaktadır.

Psikanalitik ekole göre suç, önlenmiş bastırılmış bir kompleksin simgesi olarak düşünülmektedir. Bu görüş toplumsallaşan bireyin büyüüp geliştikçe kendini kontrol altına alabileceğini savunmaktadır.

Toplumsal ve Kültürel Kuram: 18. yy. Montesquieu, Voltaire, Rousseau gibi yazarlar suçun sosyal bir olay olduğunu ileri sürmüşlerdir. Günümüzde ise suçluluk sosyal etkileşim sonucu ortaya çıkan bir davranış olarak kabul edilmektedir. Yavuzer’e göre suçluluk “kişiyi toplum halinde yaşayan diğer bireylerin karşısına çıkaran bir çatışmanın ürünüdür”. Bu tanıma göre birey toplum içinde ve diğer bireylerle çatışma sonucu suç işlemektedir(21).

Toplumsal yapı kuramları çocuğun suç işlemesinde yaşadığı çevrenin etkilerini ve kültürel eşitsizlikleri açıklamaktadır. Bu kuram suçluluğun kent bölgesinin gelişmişlik seviyesine göre farklılık gösterdiğini, yabancı ülkelere gelen göçmenlerin oturduğu kent içindeki geçiş aşamasını oluşturan kesimlerde

arttığını ve merkezden uzak yerlerde ise suçluluk eğiliminin en alt düzeyde olduğunu savunmaktadır. Siegel ve Senna'ya göre kentte zenginlik, lüks ve kötü hayat koşullarının bir arada bulunması yoksul bölgelerde suçluluk zeminini oluşturmaktadır.

Şekil 2: Elliott'un Tümleşik Suçluluk Teorisi

Elliott'un suçluluk modeli; suçluluğun temel belirleyicisi konumunda olan üç temel unsur üzerinde odaklaşmaktadır. Bu unsurlardan ilki, gerilim olgusudur. Gerilim, bireylerin geleneksel araçlarla meşru bir hedefi gerçekleştirmede yaşadığı başarısızlığı veya meşru hedeflerin yine meşru yollarla elde edilmesinin bloke edilme sürecini tanımlamaktadır. "Gerilim", aile ve okul gibi geleneksel kurumlarda daha etkili sonuçlar doğurmaktadır. Diğer ikinci faktör ise, yetersiz sosyalleşme kavramıdır. Sosyalleşme, bireylerin toplumsal olana uydurulması veya toplumun gözeneklerinde standartlaştırılmasını ifade eder. Diğer bir deyişle bireyler, sosyalleşme sayesinde toplumsallıkla örtüşen ve onunla uyumlu normal bir birey konumunu kazanır. Yetersiz sosyalleşme ise, bireyin toplumsalla olan uzlaşımını sorunsallaştırarak, hukuksal ve normsal uyumluluk durumunu riske eder. Bu nedenle Elliott'un bu bütünleşik modelinde haklı olarak "yetersiz sosyalleşme" etmeni, suçluğun önemli bir belirleyeni olarak ele alınmıştır. Son üçüncü faktör ise, sosyal çözülme/düzensizlik faktörüdür. Kriminojenik veya sosyal çöküntü alanları olarak nitelendirilen bölgelerde ikamet etmek veya o bölgelerde yaşamak özellikle gençler

açısından önemli bir risk teşkil etmektedir. Yukarıdaki suçluluk modeline bakıldığında; anemi, yetersiz sosyalleşme ve sosyal düzensizlik unsurlarının her birinin, bireylerin toplumsal değerlere veya kurumlara olan geleneksel bağlılığını zayıflatıcı yönde etkide bulunduğu gözlemlenmektedir. Geleneksel bağlılığın zayıflaması ise, bireyleri sapkın ve suçlu alt- kültür gruplarıyla yeni güçlü bağlar inşa etmeye yöneltecektir. Sonuç olarak; bireylerin sapkın alt-kültür gruplarıyla “güçlü bağlılıklar” oluşturmaları ise, onların suça eğilimli hale gelmelerinde veya suç işlemelerinde dominant bir faktör olarak işlev görmektedir(42).

Toplumsal süreç kuramı: İnsan davranışlarını etkileyen sosyo-kültürel etmenleri, ilişkileri, süreçleri incelemektedir. Belli durumların her sosyo-ekonomik koşulda çocukları normal dışı davranışlara ittiğini savunan toplumsal süreç kuramı, tüm sosyal sınıftaki insanların benzer amaç, değer ve inanışları paylaştığını belirtmekte ve bireylerin doğasında potansiyel bir suçluluk bulunduğunu, bunun sonucunda da bireylerin norm ve yasaları çiğneyerek suça yöneldiklerini savunmaktadır. Bu kurama göre suçlu kişilerin yaşama, norma ve topluma bağlılıkları zayıf olmakta ve suçluluk bireyin yetiştiği ortamdan kaynaklanmaktadır. Toplumun olumsuz koşulları suçluluğa zemin oluşturmakta ve bireylerin uyumsuz davranış modelleri göstererek suç işlemelerini kolaylaştırmaktadır.

2.3. Çocuk Suçluluğu

2.3.1. Çocuk Suçluluğu Kavramı

Türkiye, tarımdan sanayileşmeye geçiş aşamasında ve modern dünya ile bütünleşme gelişmeleri içerisinde olguların toplumsal olumsuzluklarını da yaşamaktadır. Olumsuzluklardan birisi de çocuk suçluluğu olgusudur. Batı literatüründe “Juvenile Delinquency” terimiyle açıklanan, tam karşılığı “reşit olmayanın suçluluğu” olarak çevrilebilecek terim ülkemizde “Çocuk Suçluluğu” olarak kullanılmakta, bu tanım içerisinde hem çocukluk hem de ergenlik

döneminin büyük bir bölümünü kapsamaktadır. Ülkemizde çocuk suçluluğunun temelini oluşturan ve çocuklar tarafından işlenen suçlar çeşitli nedenlerle işlenmektedir. Bu konu üzerine araştırma yapan kişilerin tespitlerinden bahsetmek gerekirse;

Bowly (1953), suçlu çocuklar üzerinde yaptığı araştırma sonucunda çocukların çoğunluğunun (%57) ailelerinin bütünlüğünün bozulması sonucu uyumsuz kişilik özelliklerine sahip olduğunu tespit etmiştir.

Rouman (1956) ise araştırmasında, annesi çalışan deneklerin daha içe dönük, sosyal becerilerinin zayıf ve anti-sosyal eğilimleri olduğunu saptamıştır.

Stot (1963) , suçlu olan ve suçlu olmayan gruplar üzerinde yaptığı çalışmada, suçlu grubun %46'sına karşın suçlu olmayan grubun %7 ' sini uyumsuz olarak değerlendirmiştir.

Fitts ve Hammer (1969) ise suçlu ve suçsuz grup üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda suçlu grubun, stres ve dış baskıyla başa çıkabilmek için gerekli olan kişilik bütünlüğünden yoksun olduğunu saptamışlardır.

Savaşır (1969) yaptığı bir seri incelemede suçlu çocukların babalarıyla olan çatışmaları sonucunda ruhsal davranış problemleri olan bireyler haline geldikleri sonucuna varmıştır.

Yapılan çeşitli araştırmalar arkadaş grupları tarafından iyi görülmeyen ya da reddedilen çocukların kendi özel yaşamlarında daha aksi, huysuz ve başı derde girmiş saldırgan çocuklar olduğunu göstermektedir (jersild 1978).

Rosenthal ve Conway (1980)'ın bulgularına göre problemli yani suçlu çocuklarda suçsuz çocuklara göre daha az uyum davranışı ortaya çıkmıştır.

Carolyn (1982)'nın yapmış olduğu araştırma sonucunda aile içindeki sevgi ve saygının çocuğun olumlu kişilik özelliği geliştirmesinde önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Booth yapmış olduğu araştırma sonucunda suçlu çocukların %56'sının ekonomik yetersizlikler içerisinde büyüdüğünü ve bu çocukların sıkıntılı, aşağılık duygusuna sahip, güçsüz ve güvensiz kişilik özelliklerine sahip olduklarını gözlemlemiştir (Günce 1983).

Çocuğun aile ilişkilerini inceleyen araştırmalarda suçlu çocukların suçsuz çocuklara oranla aile ilişkilerindeki doyumsuzluk nedeni ile toplumsal

uyum düzeylerinin düşük olduğu dikkati çekmektedir (Weller ve Luchterhand 1983) .

Kızıltan (1984) tarafından yapılan bir araştırmada deneklerin ailelerinin nitelikleri, sosyo-ekonomik düzeyleri ve davranış özellikleri incelenmiş ve üst sosyo-ekonomik düzey çocukların uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu, anneleri üniversite ve lise mezunu olan çocukların uyum düzeylerinin anneleri ilk ve ortaokul mezunu olanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bronner ve arkadaşları suçlu denekleri konu alan araştırma sonuçlarında ailenin ekonomik düzeyinin çocuğun uyumunu önemli ölçüde etkilediğini saptamışlar, üst sosyoekonomik düzeyde bulunan ailelerde büyüyen çocukların daha istikrarlı kişilik özelliği gösterdiklerini savunmuşlardır (21).

Algan tarafından suçlu ve suçsuz çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada; suçlu çocukların suçsuzlara göre kendilerine daha az değer verdikleri, toplum tarafından daha çok reddedildikleri duygusuna kapıldıkları ve diğer insanlarla ilişki kurma kapasitelerinin sınırlı olduğu saptanmıştır(22).

Uluğtekin (1990) suçlu çocukların benlik tasarımı konusunda yaptığı çalışmada, kendine güven, insanlarla iyi ilişki kurabilme, bağımsızlık, kendi kendine yeterli olma gibi öğelerin suç işlemeyen çocuklarınkinden daha düşük olduğu saptanmıştır. Suçlu çocukların kendilerine daha az değer verdiklerini, insanlarla iyi ilişkiler kurma ve kendi kendilerine yeterli olma açısından daha az başarı gösterdiklerini, bağımsızlık ve iyimserlik düzeylerinin de daha düşük olduğunu belirlemiştir(23).

Çocuk suçluluğu bizim ülkemizde olduğu gibi yabancı ülkelerde de önemli bir sorundur. Batıda özellikle sanayi devriminin gerçekleşmesinden sonra çocuk suçluluğu hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. Örneğin, Fransa da çocuk hükümlülerin sayısı 1955'ten 1975'e kadar yaklaşık dört kat artmıştır. Federal Almanya'da polis tarafından yakalanan 1.301.471 sanığın %20,1'i çocuk ve gençlerden oluşmaktadır. İsveç'te 15–18 yaşları arasındaki nüfusta suçluluğun artış gösterdiği belirlenmiştir. İsviçre'de 1970 yılında yapılan istatistiklere göre 14–18 yaşlarındaki çocukların işledikleri suçlardan dolayı mahkûmiyet sayısında artış olduğu gözlenmiştir. Batıda kamu düzenini bozucu

şiddet eylemleri toplumu birinci derecede tedirgin etmekle birlikte, çocuk ve genç suçluluğunda ilk sırayı hırsızlık almaktadır. Gençlerin bu eylemleri birlikte grup halinde işledikleri de dikkat çekmektedir.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Psikiyatrisi bölümünce İzmir Çocuk ıslah evlerinde bulunan 76 suçlu erkek çocuk üzerinde 1989 yılında yapılan araştırmada şahsa yönelik suçlar ile cinsel suçların daha çok çiftçi çocukları tarafından, mala yönelik suçların ise işçi, memur ve dar gelirli kesimin çocukları tarafından işlendiği belirlenmiştir(46).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sevgi yoksunluğu, ana baba yoksunluğu, boşanma v.b. gibi nedenlerle ailenin dağıldığı durumlarda çocuk suçlu sayısının arttığı açıkça görülmektedir. Aile yoksul ve eğitilmemiş olsa bile anne baba sevgisinin bulunduğu düzenli ailelerde çok az sayıda çocuk suça yönelebilmektedir. Diğer bir deyişle aile içi dengenin düzenli olduğu durumlarda çocuklar çevrenin olumsuz etkilerinden korunabilme gücünü kendilerinde bulabilmektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından (1987) yapılan ankette ise incelenen 8109 hükümlü çocuktan 514'ü babadan, 785'i anneden, 313'ü anne ve babadan yoksun 420'si üvey anne yanında, 419'u da üvey baba yanında diğerlerinin ise anne ve babası olan çocuklar olduğu belirtilmiştir. Bu durumda suç işleme göz önüne alındığında, çocuğun ailesinden ayrı olmasının belirgin bir etkileyici olmadığı görülmüştür(46).

Ülkemizdeki endüstrileşme hareketi hızlı ve düzensiz kentleşme sürecini başlatmakta, işsizlik, köyden kente göç sonucu oluşan uyum güçlükleri, kentin gecekondu bölgelerinde verilen yaşam savaşı çocuklar üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Çocukluk döneminde fert sosyalleşmeyi tamamlayamadığı için suç işleyebilir. Örneğin çocukların pek çoğu komşuların bahçesindeki meyvelerden izinsiz koparmış veya arkadaşının oyuncağını almıştır. Çünkü henüz neyin suç neyin suç olmadığını bilmiyordur. Ergenlik döneminde ise suça yönelten etkenler hızlı bir bedensel ve ruhsal değişim, kalıtsal nedenler, zekâ olabileceği gibi, yanlış eğitim, yetersiz sevgi ve şefkat de olabilir. Değişen değer yargıları, ahlak kurallarının bozulması, düzensiz

kentleşme ve sanayileşme, göçler ve ekonomik bunalımlar gibi sosyo-ekonomik nedenlerde ergeni suça iten etkenler arasında sayılabilir.

Suçluluk olgusunda; çocuk suçluluğunun küresel boyutu yanında ülkemizdeki boyutunun da gelişen ve değişen uygarlık, bilim ve teknolojinin etkisiyle devamlılık ve artış gösterdiği istatistiksel verilerden anlaşılmaktadır. Çocuk suçluluğu bakımında en çok suç işlenen yaş 16–17 yaş grubudur. Çocukluktan yetişkinlik dönemine geçiş olan bu yaşlarda (geçiş devresi) genç, ben kimim, neyim, kime benzemeliyim, ne olmalıyım gibi sorularla kendilerini tanımaya ve ispat etmeğe çalışmakta, ailenin isteklerine başkaldırmakta ve özgür olmak istemektedirler. Bu dönemde çocukların gerek yetiştirilme tarzı gerekse psikolojik durumları çocuğun suç işlemesinde etkili olmaktadır.

2.3.2. Çocuklarda Cezai Ehliyet Sınırı

5395 sayılı çocuk mahkemelerinin kuruluş görev ve yargılama usulleri hakkında kanun, çocuğu tarif etmiştir. Çocuk kavramı uluslar arası sözleşmelerde de tanımlanmıştır. Çocukluğun başlangıcı farik ve mümeyyizliğin kazanılmasına, çocukluğun sonu ise rüşte bağlanmıştır. Çocukluğun sonu değişik terim ve hükümlerle belirlenmiştir. Türkiye tarafından onaylanan 20.11.1989 BM Çocuk hakları sözleşmesinde 18 yaş ile sınırlandırılmıştır. Türk Ceza Kanununun (T.C.K.) 6.maddesinin “b” bendinde “Çocuk deyiminden; henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi” ifadesini kullanarak çocuğun tanımı yapılmıştır. Yine Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde “18 yaşını doldurmamış” kavramları kullanılmıştır. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun (C.M.U.K.) 15 yaşını henüz bitirmemiş olan çocuklara ait duruşmaların gizli olmasını söyleyen 375. maddesi, 15 yaş altını çocuk olarak tanımlamaktadır.

Ceza hukuku açısından suçlu çocuk, belli bir yaşın üstünde olan çocuktur. Bu yaş sınırı çeşitli ülkelerde farklılıklar gösterir. Farklılıkların alt ve üst sınırları 7 ile 21 yaşları arasında değişmektedir. Ceza ehliyeti, bir kişinin belirli bir tarihte, tam bir akli sağlık içinde ve gerçekleştirdiği eylemin anlam ve sonuçlarını kavrayıp, sonuçlarını değerlendirme yeteneğinin; yani bilinç ve

eylem özgürlüğünün yerinde olup olmaması şeklinde tanımlanabilir. Ceza ehliyetinin alt sınırı çeşitli ülkelerde farklı olarak uygulanmaktadır;

a) Ceza ehliyetini 7 yaşından başlatan ülkeler: Avustralya (Tazmanya), Bangladeş, Kıbrıs Rum Kesimi, Gana, İrlanda, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Pakistan, Sudan ve Suriye dir.

b) Ceza ehliyetini 8 yaşından başlatan ülkeler: Sri Lanka, İskoçya.

c) Ceza ehliyetini 9 yaşından başlatan ülkeler: Irak, Filipinler.

d) Ceza ehliyetini 10 yaşından başlatan ülkeler: Avustralya (birçok eyaleti), Nepal, Yeni Zelanda, Nikaragua, İngiltere.

e) Ceza ehliyetini 12 yaşından başlatan ülkeler: Kanada, Kore, Uganda.

f) Ceza ehliyetini 13 yaşından başlatan ülkeler: Cezayir, Çad, Fransa, Polonya, Tunus.

g) Ceza ehliyetini 14 yaşından başlatan ülkeler: Bulgaristan, Çin, Almanya, Macaristan, İtalya, Japonya, Libya, Romanya, Rusya, Vietnam, Yugoslavya.

h) Ceza ehliyetini 15 yaşından başlatan ülkeler: Danimarka, Mısır, Finlandiya, Norveç, İzlanda, Peru, Sudan, İsveç.

i) Ceza ehliyetini 16 yaşından başlatan ülkeler: Arjantin, Azerbaycan, Bolivya, Şili, Küba, Portekiz, İspanya, Ukrayna.

j) Ceza ehliyetini 18 yaşından başlatan ülkeler: Belçika Kolombiya, Panama, Peru(45).

Görüldüğü üzere dünyanın değişik ülkelerinde ceza ehliyetinin başlama yaşı değişiklik göstermektedir. Bunun sebebi ise o ülkenin çocuğu kaç yaşından itibaren farik ve mümeyyiz görmesinden kaynaklanmaktadır. Bizim ülkemizde de bu alt sınır 15 yaştır.

Çocuk Mahkemeleri Kuruluş Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 41. maddesinde “küçük” deyimini 15 yaşını bitirmemiş olanları kapsar. T.C.K. yaş küçüklüğü konusunda üç aşama kabul eder. Birinci aşama “ehliyetsizlik” (T.C.K. md.31) aşamasıdır. İkinci aşama “tam olmayan ehliyet” aşamasıdır. Üçüncü aşama “ehliyet” aşamasıdır.

Birinci Aşama; 12 Yaşını Bitirmemiş Olanlar. T.C.K. 31. maddesine göre, Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu

yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

Çocuk Mahkemeleri Kanununun 11. Maddesi de aynı doğrultudadır. Ancak mahkeme gerekli gördüğünde Ç.M.K. 10. maddesindeki tedbirlere başvurabilir demekle, bu maddede T.C.K. 31. maddesinden farklı iki ek tedbir getirmektedir. Bu ek tedbir “genel ve katma bütçeli daireler, mahalli idareler, bankalar, iktisadi devlet teşekkülleri ve bunların ortaklıkları tarafından kurulmuş fabrika, müessese veya ziraat işletmeleri veya benzeri teşekküllerle, işyerlerine yahut meslek sahibi bir usta yanına yerleştirme” olarak ifade edilir.

İkinci Aşama; 12 Yaşını Bitirmiş, 15 Yaşını Doldurmamış Olanlar. T.C.K. 31. maddesi, fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiili algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan oniki yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde yedi yıldan dokuz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte ikisi indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası altı yıldan fazla olamaz.

Üçüncü Aşama; 15 Yaşını Bitirmiş Olup 18 Yaşını Doldurmamış Olanlar; Bu dönem T.C.K.’nın 31. maddesinde belirlenmiştir. Kanun, fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde ondört yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası sekiz yıldan fazla olamaz.

Görüldüğü üzere çocukların herhangi bir suç işlemesi neticesinde öncelikle yaşına bakılır. Daha sonra o eylemi bilinçli işleyip işlemediğine bakılır. Ancak sonuç olarak amaç çocuğa ceza vermek değil ıslah etmektir. Çünkü hâkim eğer uygun bulursa çocuğa ceza yerine idari tedbirlere başvurabilir,

çocuğun ergenlik dönemini suçlu bireylerden ayırarak kamu yararı olabilecek bir karar verebilir.

2.3.2.1. Farik ve Mümeyyizlik

T.C.K. 31. maddesinde “fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur.” olarak belirtilen durumda, karşımıza farik ve mümeyyizlik kavramı çıkmaktadır. Genel bir tanımlama ile farik ve mümeyyizlik; yapılan hareketi anlama ve isteme, sonuçlarını kavrayabilme gücü olarak açıklanabilir.

Ç.M.K. 35. Maddesi de “Kanunda gösterilen ceza ve tedbirlerin uygulanmasından önce küçüğün işlediği suçun anlam ve sonuçlarını kavrayabilme yönünden bedeni, akli ve ruhi durumu mütehassıs kimselere tespit ettirilir.

Ceza ve tedbirin uygulanmasından önce gerekirse küçüğün aile, terbiye, okul durumu, gidişatı, içinde yetiştiği ve bulunduğu şartlar veya bunlar gibi gerekli görülen sair hususlar çocuk mahkemeleri nezdinde görevlendirilmiş olan sosyal hizmet uzmanları veya yardımcıları, pedagog, psikolog veya psikiyatr gibi uzmanlar marifetiyle araştırılır. Çocuk mahkemelerinde görevlendirilmiş olan bu personelin iş durumlarına müsait olmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında engel bulunması ya da atama yapılmamış olması hallerinde çocuk mahkemeleri araştırması için resmi veya özel kurum ve kuruluşlarda çalışan bu uzmanları, bunlarında bulunmaması halinde bu araştırmayı yapabilecek nitelikte olan kimseleri görevlendirir.

Yapılan araştırma ve inceleme sonucu gerekirse küçüğün bir müşahede merkezinde müşahede altına alınmasına da karar verilerek çocuğun içinde yaşadığı sosyal ortam dikkate alınabilir(24).

Ceza hukukunda gerçek yaş tayini nüfus kayıtlarına göre yapılır. Ancak gereken bazı durumlarda tıbbi tespit yapılır.

2.3.3. Çocuk Suçluluğunu Etki Eden Nedenler

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çocuk suçluluğu önemli bir sorundur. Bu sorunun artması sadece endüstrileşme ve kentleşmenin etkisiyle değil, düzensizlik ve fırsat eşitsizliklerinden de kaynaklanır. İç göç, nüfus değişimi ve toplumsal değerlerdeki gelişmeler nedeni ile çocukların suçu ve çocuk suçluluğu da yeni boyutlara ulaşmıştır. Doktrinde suç ve suçluluk tanımı ve birliği yoktur. Farklı tanımlarla suçluluk aydınlatılmaya çalışılmıştır. Suç; kişisel, çevre, kültürel, ekonomik ve toplumsal olumsuzluklar etkeninin hukuka aykırı oluşumudur. Suçluluk sosyal etki ile ortaya çıkan davranış sonucu ve suçlu kişiyi normlarla çatıştıran bir olgudur. Çocuk suçluluğu ise reşit olmayan kişinin irade dışı etkilenmiş eylemleridir.

Çocukları suça iten nedenler psikolojik, sosyal, ekonomik, eğitsel kökene sahip olabilir. Ancak araştırma metodolojisinden kaynaklanan nedenlerden dolayı suça neden olan faktör tanımlamasından daha çok suça ilişkin risk faktörlerinden bahsetmek mümkündür. Neden sonuç ilişkisinden bahsedebilmek için deneme modelinde bir araştırma yapılması gerekmektedir. Çocukları suça yönelten nedenler konusunda böyle bir araştırma yapılması etik olamayacağından “neden” yerine risk faktörü kavramını kullanmak daha uygun olacaktır.

Suçta bulaşmada etkili olan risk faktörlerine ilişkin literatür incelendiğinde geniş bir bilgi birikiminin olduğu görülmektedir(44). Çocuk suçluluğuna ilişkin psiko-sosyal risk faktörlerini belirtmiştir. Bu nedenler;

1. Evde ya da toplum içinde şiddetle karşı karşıya gelme,
2. Aile içi şiddete maruz kalma,
3. Uyuşturucu madde alışkanlığı,
4. Kötü arkadaş ilişkileri,
5. Yeteneklerini kullanabilme konusunda bilişsel yetersizlikler,
6. Yeteneklerini toplumun kabul ettiği şekillerde ifade edebilme yeterliğinden uzak olma,
7. Şiddete kurban olma,
8. Aile ilgisinin yetersizliği olarak listelenmiştir(43).

Çocuk suçluluğunun sebeplerini kesin olarak belirlemek ve sınırlamak imkânsızdır. Çünkü suçu işleyen sebepler oluşum yönüyle her kişi için farklıdır. Ancak, çocuklara suç işleyen sebepler asgari müşterek olarak gruplandırılmakta ve kabul edilmektedir. Çocuk suçluluğunun sebepleri “kişisel sebepler” ve “toplumsal sebepler” olarak yapılmış genel tasnifi esas almaktadır. Kişisel sebepler; “kalıtım ve zekâ geriliği” ve ergenlik, toplumsal sebepler ise aile etkisi (teşvik, gelir, eğitim, boş zaman), çevre etkisi ve basın yayın etkisi şeklinde tasnif edilebilir.

Çocuk bakımı ve eğitimi toplumun temel fonksiyonudur. Çocuğun bakımı ve eğitiminin ihmali toplumun ihmali demektir. Bakımsız ve ihmal edilmiş çocuklar çok sayıda suçlu çocuğa, geniş miktarda zihinsel bozukluklara, çeşitli toplumsal hastalıklara neden olmaktadır. İstatistikçiler çocuk suçluluğunda ailenin, toplumun ve ekonomik sebeplerin önemini belirtmektedirler. Gelişmiş ülkelerde çocuk suçluluğu daha ziyade kötü yayınlar, çocukları olumsuz etkileyen filmleri gösteren sinemalar, uygunsuz eğlence yerleri, zararlı oyun salonları gibi etkenler altında meydana gelir.

Bugün ülkemizde bazı büyük şehirlerimiz ve sanayileşmiş bölgelerimiz bu tesirlerin altına girmiştir. Diğer taraftan köylerde ve kasabalarımızda büyüklerin hazırladıkları suçlarda küçüklere mal edilmektedir. Orman yangınları, kız kaçırma, kan davaları, adam öldürme, toprak anlaşmazlıkları ve irza geçme bu suçların arasında bulunmaktadır.

2.3.3.1. Kişisel Sebepler

Güven Hissi: Çocuk sevmek ve sevilme ister. Kendini güven içinde hissetmek, büyümek, gelişmek ve kendini göstermek ihtiyacındadır.

Çocuk örnek almaya çalıştığı anne ve babanın tutarsız davranışları karşısında şaşkına döner. Kendine olan güvenini kaybeder. Bu davranışlar çocuğun güven hissini sarsar.

Duygusal Bozukluklar: Ailevi durumlardan, yasaklardan, ihmalden, terk edilmeden dolayı daha ilk yaşlarda çocuğun duygusal gelişimi zedelenabilir.

Duygusal gelişimin zedelenmesi kişiliğin bozulmasına neden olur. Ruhsal bozuklukları olan çocuklar suç işlemeye daha çok elverişlidirler.

Çocuğun, kalıtım etkisi ile içinde bulunduğu anormallik ile fiziken ve ruhen olgunlaşmamış etkenlerden kaynaklanan sebeplerdir. Bu sebepler; kalıtım ve zekâ geriliği ile ergenliktir.

A. Kalıtım ve zekâ geriliği: Türkiye’de kalıtım ile suçluluk arasındaki ilişkiyi saptamak için yapılmış bir araştırma bulunamamıştır.

B. Ergenlik: Çocukluk dönemi aşaması olan ergenlik, bedensel ve ruhsal gelişim evresidir. Fizyolojik ve biyolojik olgunlaşma ile birlikte kişilik ve benlik arayışlarının önem kazandığı bu dönemde genç insan bağımsız olma gayretindedir. Arayışlardaki çelişki ve çatışmalar ergeni suçluluk olgusuyla kaynaştırmaktadır. Ergenlik, çocuk suçluluğunun yoğunlaştığı bir dönemdir.

Ülkemizde ergenlik çağındaki çocuklardan 1986 ile 1996 yılları arasında 11 yıllık dönemde suç işleyenlerin Adalet Bakanlığı istatistiklerine yansıyan verileri, alınan tüm tedbirlere rağmen artış eğilimi göstermektedir. Ayrıca, 1997 yılı ilk altı aylık dönemde suçlu olarak güvenlik birimlerine gelen 12–19 yaş arası ergenlik dönemi 14065 çocuğun, 4244’ü (%30) 12–15 yaş arası, 7464’ü (%53) 16 -18 yaş arası, 1352’si (%10) 19 yaşındadır. Toplam, 13060’ı (%93) ergenlik dönemi suçlusudur(23).

2.3.3.2. Toplumsal Sebepler

Doktrinde genel kabul gören çocuk suçluluğunun toplumsal sebepleri; aile, çevre, mesken şartları, ekonomik durum ve göç olgularıdır.

A. Aile etkisi: Aile, kötülüklerin barınmadığı en muhteşem ve sağlam kaledir demiştir Andrew Wilson. Tabi buradaki aileden kasıt sağlam işleyen aile kurumları için geçerlidir. Ancak aile kurumunun zayıf ve değersiz olduğu toplumlarda sağlıklı bireyler yetiştirmek pek kolay olmamaktadır. Geçmiş toplumlarda ailenin yerine getirdiği pek çok fonksiyonu (eğitim, sosyal güvenlik vb.) günümüzde toplumun değişik kurumları devralmıştır(25). Bundan dolayı da bazı aileler çocuğun yetişmesi konusunda iyice pasif hale gelmiştir. Her manada bilinçli olan aileler, çocukların topluma yararlı bireyler olması

hususunda daha duyarlıdırlar. Bu tür aileler, çocukların dahil olduğu gurupları ve onların aile dışında geçirdikleri zamanı nasıl değerlendirdikleri gibi çocuğun gelişiminde önemli olan faktörleri de kontrol altında tutarlar.

Ülkemizin bazı bölgelerinde, çocuk kan davasına vasıta edilmesi, ebeveyn yokluğu, aile düzensizliği, dağılma, disiplin anlayışı, ekonomik durum, ilişkiler, boş zamanın değerlendirilmesindeki olumsuzluklar çocukları suça yönelten aile faktörleridir.

Veriler, öz anne ve öz babanın varlığının çocuğun suça yönelmesinde önleyici bir etkisi olmadığını göstermiş; anne ve babanın fiziki varlığının yanında çocuğun gözetim, denetim, eğitim ve toplumsallaşması yönünde ilgisizliği ve yetersizliği olduğu kanısını uyandırmıştır.

Çocuk suçluluğuna aile içi etkenlerde önemli katkılar yapar. Genellikle siyasal nitelikteki suçlarda toplumsal etkenler ağır basmakta, tek başına işlenen suçlarda (adi suçlarda) ise ailevi etkenler öne geçmektedir.

Suç işleyen çocukların ailelerinin incelenmesi şu gerçekleri ortaya çıkarmıştır. Bu çocuklar genellikle çok çocuklu, yoksul ailelerden çıkarlar. Aile içinde kavga gürültü ve geçimsizlik fazla görülmektedir. Çocuklar başıboş ve denetimden uzaktırlar. Uygulanan disiplin ya çok sert ya da çok gevşektir. Ceza yöntemi olarak dayak sık ve ölçüsüz olarak kullanılır. Yalnız çocuklar değil anne de dayaktan sık sık nasibini alır. Babanın kendisi suç işlemeye yatkınsa, çocuklarda daha yüksek oranda suça yönelme gözlenmektedir. Bu koşullarla birlikte anne sevgisinin yetersiz bulunduğu evlerde suç oranı yüksek bulunmuştur. Aile yoksul ve eğitilmemiş de olsa anne ve baba sevgisinin bulunduğu evlerden çok az sayıda suçlu çocuk çıkmaktadır.

Ailenin etkisiyle suça yönelen çocuklara bakıldığında, ailenin eğitimi, ailenin geliri, çocuğun boş zamanı ve suça teşvik gibi unsurlar göze çarpmaktadır.

Şiddet: Ailede devamlı şiddet (fiziki veya psikolojik şiddet) gören çocuk öz saygısını kaybedeceği, içine kapanacağı ve psikolojik sorunlar yaşayabileceği gibi o da çevresine şiddet uygulamaya başlayacaktır (26).

Teşvik: Yetişkinlerin çocukların fiil ehliyetsizliğinden yararlanmasında kendini göstermektedir. Ancak suçta teşvik genelde kan davalarında

görülmekte iken hem D.İ.E. nün verileri hem de Emniyet Genel Müdürlüğü verilerinde teşvik alanı genişleyip artma eğilimindedir.

Gelir durumu: Çocuk suçluluğunda etken bir nedende ailenin ekonomik durumunun olumsuzluğudur. Dar gelirli olup toplumun geniş bir bölümünü oluşturan ailelerin istatistiklere yansıyan suçlu çocukların oranları artış eğilimindedir. Ekonomik sorunun çözümü için aile reisinin çalıştığı bir meslekten sağlanan gelir ile çocuğun iş gücüne dâhil olmasıyla elde edilen gelirin de çocuğun suça yönelmesini önlemede yetersiz kaldığı görülmektedir. Ailenin gelir durumunun etkisi sadece kendi başına bir etki olmamakla birlikte başka etmenlerle birleşmesiyle ancak suçluluk üzerine etkisi olmaktadır.

Eğitim etkisi: Suçluluğunu önleyici etkisi olacağı konusunda doktrinde fikir birliği sağlanamamıştır. İstatistikî verilerde suçlu çocukların öğrenim durumları ile anne ve babalarının öğrenim seviyelerindeki artış suçluluğu önlemede etken olmadığı kanısı uyandırmaktadır. Verilerden, ülkemizin okul-eğitim hizmetinin yaygın olmadığı yıllarda suç işlemiş çocukların eğitim seviyesi düşük olduğu, günümüzde ise bu hizmetin en yaygın hale gelmesine rağmen sadece suçlu çocukların eğitim seviyesi yükselmiştir. Ancak suçluluk azalmamıştır. Bu durum da okullarda derslerin yanı sıra rehberlik konularının da önemini bir kez daha göstermektedir.

Sonuç olarak, okulun temel görevi, genç kuşakları toplumsallaştırmak, toplumun kültürünü aşılacak ve beklenen insan gücünü yetiştirmektir. Gençlerin zamanlarının büyük bir bölümü okulda geçtiğinden okulun çocuk suçluluğunu önlemedeki rolü büyüktür. Okul bu çağdaki gençlerin büyük çoğunluğunu sokakların olası tehlikelerinden ve suç işlemekten uzak tutma işlevini de görmektedir(27.28). Çocuğun okul hayatı içinde tanıdığı akran çevresi çocuk üzerinde etkisi en güçlü olan gruptur ve bu dönem sistemli ilişkilerin oluştuğu dönemdir(3).

Boş zaman etkisi: Çocukluk evresinde; yetişkinlik olgusuna erişinceye kadar geçen zaman diliminde, çocuğun bireysel fonksiyonları ile toplumsal bütünleşmesinde gösterdiği aktivite benliğinin oluşmasında en önemli etkindir. Çocuk bu süreçte okul çağına kadar ailesinin ve veya vasiinin gözetim, denetim ve eğitimindedir. Bu safhada geçirilen zaman çocuğun olgunlaşmasına ve

yararına değerlendirilmesi suçluluk yönünden bir gelişmeye neden olmaktadır. Doktrinde, çocukluk evresinde boş zaman kavramının suçluluğun kesin nedeni olduğu konusunda açık ve kesin fikir birliği yoktur. Çocuk okul çağında ve bilhassa ergenlik döneminde daha çok suça yönelmektedir. Ancak çocuğun sıfır altı yaş arasında uyku ve beslenme dışındaki zamanı, altı yirmi bir yaş arasında okul, uyku, beslenme dışındaki zamanı, çalışanların iş, uyku ve beslenme zamanı dışında kalan zamanın değerlendirilmesi önemlidir. Bu süreç içinde çocuğun oyun ve faaliyetleri denetimsiz kaldığı sürece çocuk özellikle farkında olmadan suçlu davranışlara girmektedir. Pek çok araştırmacı bireylerin karakter oluşumunda 0–5 yaş arasındaki dönemin büyük önem arz ettiğini belirtmektedirler. Bu dönemde de çocuk daha çok ailesiyle beraberdir. Dolayısıyla bu dönemden kaynaklanan suçluluğun sebebi çocuk değil çocuğun anne ve babası veya vasisidir.

B. Çevre etkisi: Çocuğun; aile, arkadaş, oyun, iş, okul dışı faaliyetleri, topluma açık genel yerlerden faydalanma, ailenin ikamet ettiği ortam suçluluğa etken olgulardır. Doktrinde, çevre etkeninin çocuk suçluluğunda toplumsal etken olduğu kabul görmüştür. Ayrıca doktrinde çocuk suçluluğuna çevre etkenleri belirlemeye çalışıldığı halde bu nedenlerle işlenmiş suçlarda bir tasnif yapılamamıştır. Genel verilere göre, 16 – 17 yaş (ergenlik çağı) civarı çocuk suçluluğunun çok olduğu bir dönemdir. Bu yaşlarda çocuklar genellikle bir gruba ait olma, kendini kabullendirme çabası içindedirler.

Suçlu çocuklarda, çevrelerinin etkilemesi ve guruba ait olma istekleri nedeniyle alkol, uyutucu, uyuşturucu, uyarıcı madde kullanımının yüksek oranda olduğu, kumar oynama alışkanlığının bulunduğu tespit edilmiştir(27.29.30.31.32.3). Bu gibi bağımlılık yapan madde kullanan çocukların suç işleme ihtimali de daha yüksektir.

Çocuk çeteleri: Çocukluğun ilk yıllarından itibaren aynı fikir yapısı ve yakın yaş dönemlerinde olan çocukların gruplar kurmaktan hoşlandıkları görülür. Başlangıçta bu gruplar amaçsızdır. Ancak suç işlemeyi ve yasalara saldırmayı kendisine amaç edinen çocuklar tarafından bu gruplar oluşturulursa, işte o zaman çocukların suç işleme olasılıkları artmaktadır. Çocuk çeteleri daha çok erkek çocuklar tarafından kurulmaktadır.

Yapılan bir araştırmaya bir yıl içinde çocuk mahkemelerine getirilen çocuk suçlularının çoğunun bir grup içerisinde bulunmaktan dolayı suça yöneldiği anlaşılmaktadır.

C. Basın ve yayının etkisi: Yakın çevre ve dünya ile bütünleşmede en önemli iletişim aracı olan basın ve yayının çocuk olgusuna etkisinin olumlu veya olumsuzluğu doktrinde fikren değerlendirilmiştir. Doktrine göre basın yayının özellikle görsel yayının (televizyon, bilgisayar vb.) çocuklar üzerindeki etkileri tartışma götürmez bir gerçek olduğu belirtilir. Yazılı ve görsel yayınların, iradesi olgunlaşmamış, sonucu tahmin yeteneğinden yoksun, eğitim ve duygusallığı kontrol altına alınmamış çocukları etkilediği açıktır. Bundan dolayıdır ki bunlardaki olumsuz yayınlar çocuk üzerinde olumsuz etkiler ortaya çıkarmaktadır. Ancak, suç işleyen bütün çocuklarında yayından etkilenecek suç işlediğini söylemek yanlış olur.

Ayrıca özellikle görsel basında çıkan yayınların toplum üzerine ne kadar büyük etkisi olduğu bilinmekte ve görülmektedir. Toplumumuzdaki büyükleri bile etkileyen uygunsuz ve şiddet içeren yayınlar, çocukları da olumsuz yönde çok fazla etkilemekte, çocuklar o yayınlarda gördükleri olumsuz hareketleri doğru bir davranış tarzı gibi algılamakta ve onları örnek almaktadırlar.

D. Göç ve çarpık kentleşme etkisi: Kriminoloji "suçluluk bölgeleri" adı altında harita metodunu uygulayarak suçun yer itibarıyla dağılışı tespit eder, suça yönelten faktörlerden biri olan suçlunun içinde bulunduğu ortamın analizini yapar. Genellikle suçun köy ve küçük şehirlere göre büyük şehirlerde daha fazla işlenmekte olduğu saptanmıştır. Şehirleşmeyle özellikle cebir şiddet suçları azalırken mala yönelik suçlar artmaktadır.

Ekonomik, sosyal veya siyasal nedenlerle bireylerin yer değiştirmesine "göç" denir. Göçler geçici yada daimi olmaktadır. Aynı ülkenin bir bölgesinden diğer bölgesine yapılan göçlere "iç göç" denilmektedir. Endüstri gelişmesi yüksek düzeye ulaşmış ülkelerde nüfusun büyük oranı sık sık yer değiştirmektedir. İç göçler beraberinde bazı sosyal sorunları getirmektedir. Bu süreç içinde artan gecekondulaşma, kentsel hizmetlerin aksaması, işsizlik, göç edenlerin topluma uyumsuzluğu, şehir kültürüne yabancılaşma ve kültürler arası çatışma gibi sorunlar yaşanmaktadır. Yer değiştirmeler ve çarpık kentleşme

aileler, özellikle küçük çocuklar ve yaşlı kimseler için çoklukla baskı nedeni olmakta, çoğu zaman yeni bir çevreye uymakta ve yeni dostlar edinmekte zorluk çekmektedirler.

Kırsal kesimden kentlere göç olayı, özellikle genç kuşakları etkileyerek suç potansiyelini de beraberinde getirmektedir. 1991–1993 yılları arasında, İzmir Çocuk Mahkemesi'nde davaları sonuçlanan 3327 çocuğun karar kartonları incelenerek nüfusa kayıtlı oldukları ya da doğdukları iller incelenmesi sonucunda çocukların %35,5'i İzmir nüfusuna kayıtlıydı. Bundan dolayıdır ki iç göçlerin çocuk suçluluğunda rol oynayan etkenlerden biri olduğu kanaatine varılmıştır(34).

Bir çocuğun suç işlemesine sebebiyet verecek pek çok neden olabilir. Yukarıda bahsi geçen başlıklar bunlardan bazılarıdır. Çünkü çocuk suçluluğunun nedenleri hemen hemen her kişiye göre değişiklik gösterebilir.

2.4. Çocukları Korumak İçin Yapılan Çalışmalar

Çocukları korumaya yönelik çalışmalar eskiye dayanmaktadır. Şehitlerin, harp, malul ve felaketzedelerinin çocuklarını korumak amacıyla 1921 de kurulan Himaye-i Edfal Cemiyeti, Edirne Çocuk Islah Evi, Ankara Çocuk Islah Evi, İzmir Çocuk Islah Evi, Elazığ Çocuk Islah Evi, Sinop Çocuk Cezaevi kurulmuştur.

T.C. Anayasası Madde 41. maddesinde “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.” denmektedir. Bu maddeden açıkça anlaşılacağı üzere bir aile çocuğun korunması gereken konularda tedbirli olmazsa çocuk suç işleyebilir. Ülkemizde yardıma muhtaç pek çok aile ve çocuk olmasına karşın, yasayla koruma altına alınan bu insanların tamamı, yardım veya koruma görememektedir.

Haklarında yeterince bilgi alınamayan ailelere çocukların teslim mecburiyeti gerekirse bu aile ve çocuk yakın takibe alınmalı ve çocuğun neden

suçu işlediği öğrenilmelidir. Bu konuyla ilgili olarak Çocuk Şube Müdürlüğü kendilerine getirilen çocuklar ve aileleri hakkında dosya açmakta ve kaydı bulunan bu insanları sürekli olarak denetim altında tutmaktadırlar.

Türk Ceza Kanunu'nun 31. maddesi, 12–15 yaş arasındaki suçlu çocukların cezalarını ıslahevlerinde, 56. maddesi ise 15–18 yaş arasındaki suçlu çocukların cezaları ile ilgili güvenlik tedbirlerinden bahsetmektedir.

Bununla birlikte çocuk mahkemelerine ilişkin 5395 sayılı yasa, soruşturma açısından küçük suçlular için farklı bir yaklaşım öngörmüştür. Yasanın 15. maddesi “Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır.

Çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir.

Cumhuriyet savcısı soruşturma sırasında gerekli görüldüğünde çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasını çocuk hâkiminden isteyebilir.” hükmünü getirmiştir. Bu maddelere göre hazırlık soruşturmasına esas olan ifadeler polis değil, Cumhuriyet Savcısı veya yardımcıları tarafından bizzat alınmalıdır.

Polis ya da Jandarma suç haberini alır almaz suç işleyen çocuğun kimliğini saptar ve daha sonra hazırlık soruşturmasına temel olan ifadeleri alır. Suçu işlediğinde 12–15 yaş arasındaki çocukların suçun anlam ve sonuçlarını kavrayabilme yönünden bedeni, ruhi ve akli durumlarının uzman kişilerce saptanması işi de (Cumhuriyet Savcılığı'nın isteği doğrultusunda) polis ve jandarma tarafından yürütülür.

Suç işleyen çocuk ilk müdahaleyi gördüğü andan itibaren yeniden toplumsallaşma sürecine girmiş sayılır. Bu nedenle bu aşamada suçlu çocuğun polis ve jandarmayla olan ilişkilerinin niteliği çok önemlidir. Bugün bazı ülkelerde, bu sürecin özelliklerine uygun bir biçimde suçlu çocuklarla ilgilenebilecek Çocuk Polisi yetiştirilmesi yoluna gidilmiştir. Türkiye’de ise eğitilmiş Çocuk Polisleri son yıllarda oluşmaya başlamıştır. Ancak soruşturmayı yürüten polisten, bu görevi yerine getirirken herhangi bir fiziksel-psikolojik baskı uygulamaktan özenle kaçınması ve çocukların bu aşamadaki psiko-sosyal gereksinimlerine duyarlı olması beklenmelidir.

Ceza evinde geçirilen dönem eğer olumsuz bir şekilde geçerse, çocuğun kendisine saygısının iyice azaldığı, ailesi ile ilişkilerinin bozulduğu, yeni suçlular için eğitildiği ve topluma karşı düşmanlık duygularının pekiştiği bir süreç haline dönüşmektedir.

Bugünkü Türk hukuk sistemine göre, suçlu çocukların Çocuk Mahkemeleri Yasası çerçevesinde yargılanmaları zorunludur. Yasanın geçici 2.maddesi Çocuk Mahkemeleri'nin kurulmadığı yerlerde bile bu yasada belirtildiği gibi kovuşturma ve yargılama yapılmasını hükme bağlamıştır. Yasada yargılama ve hüküm verme aşamasının en can alıcı noktası ise, çocuk hakkında bir psiko-sosyal inceleme raporunun hazırlanması gereğidir.

T.C. uluslararası anlaşma ve sözleşmelerle taahhüt altına girerek, bilim alanında çocuk suçluluğunu değerlendiren ve tedbirler alınmasını sağlayan araştırmalar yapmıştır.

2.4.1. Çocuk Hakları

"Çocuk hakları kavramı" geniş anlamda toplumsal, felsefî, ahlâkî ve hukuksal boyutları içeren bir kavramdır. Felsefî ve toplumsal açıdan çocuk hakları; refah hakları, korumacı haklar, yetişkin hakları ve ana-babalara karşı haklar olmak üzere dört ana başlık altında ele alınmaktadır.

Doğal hukuk açısından çocuk hakları, çocuğun insan olması, aynı zamanda da bakıma ve özene gereksinim duyması nedeniyle doğuştan sahip olduğu hakların tümüdür. Bu haklar, insanlığın belli bir gelişme çağında teorik olarak, bütün çocuklara tanınması gereken ideal haklar listesini içerir. Bu ideal liste çeşitli devletlerde değişik ölçülerde pratik değer kazanmış, uygulama alanına geçmiş bulunabilir. Fakat bu anlamda çocuk hakları denilince daha çok olması gereken alanda kalan ya da yalnızca insan hakları ve çocuk hakları bildirilerinde yer alan ulaşılacak hedefler programı akla gelir.

Pozitif hukuk, yani bir devlette yürürlükte bulunan hukuk açısından çocuk hakları, kanunlarda ve uluslararası sözleşmelerde ayrıntıları ile düzenlenen, belirli bir yasal güvenceye ve özellikle de yargı organlarınca gerçekleştirilecek

koruma yollarına kavuşturulan haklardan oluşur. Şu halde pozitif hukuk açısından çocuk hakları, özel hukuk, sosyal hukuk, kamu hukuku ve uluslararası sözleşmelerde yer alan kuralların çocuklara tanıdığı hak ve sorumlulukların tümünü ifade eder.

2.4.1.1. Uluslararası Hukukta Çocuk Haklarının Kısa Tarihçesi

Çocuk, eski devirlerden beri toplumların ilgilendiği bir varlıktır. Ancak, bu ilginin niteliği, kapsamı ve biçimi tarihsel gelişimde farklılıklar göstermektedir. Söz konusu farklılıklar, toplumların sosyal ve kültürel gelişmesine, örgütlenmesine ve toplum içindeki egemenlik koşullarına bağlı bulunmaktadır. İlkel toplumlarda çocuğa, ekonomik yarar sağlayan bir varlık olarak bakılmaktaydı. Üyesi olduğu ailenin çok kullanışlı bir malı olarak kabul edilirdi. Bu düşünce istenen çocuk ve istenmeyen çocuk ayırımına önem kazandırmıştır. Örneğin, bir erkek çocuk balık tutarak, kız çocuk ev işlerine yardım ederek ya da evlenirken başlık parası alınarak aileye ekonomik yarar sağlayabilirdi(31).

Aynı ekonomik nedenler çocuğu bir yük haline de getirebilmekteydi. Özellikle ekonomik bunalım dönemlerinde çocuk yetiştirmenin ağır bir külfet olarak görülmesi, çocuğa karşı olumsuz bir tutum takınılmasına neden oluyordu. Kendisinden ekonomik yarar sağlanamayacak durumda bulunan sakat, zayıf, hastalıklı çocuklar ile bakımını üstlenecek kimsesi bulunmayan çocukların toplum dışına itilmesi, hatta yok edilmesi olağan olaylardandı. Öte yandan, aile devlet ilişkilerinde çok işlevli ailenin ağır bastığı dönemlerde, yukarıdaki düşüncelerin de etkisiyle çocuk üzerinde aile reisinin sınırsız etkisi bulunuyordu. Çocuğun korunmasından çok onun toplumsal rolüne uygun olarak statüsünün belirlenmesi asıl önem taşıyan husustu.

Çocuk sorununa böyle yaklaşıncı, çocuğu ilgilendiren her türlü ilişkiler bakımından, ana-babanın, ailenin ve dolaylı biçimde etkilenebilecek diğer kişilerin yararlarının çocuğunkilerden önce gelmesi, hatta çocuğun yararlarının hiç dikkate alınmaması doğaldı. Ailenin işlev kaybı, buna karşılık devletin aile karşısında güçlenmesi yönünde bir değişme başlayınca, devlet aileyi kontrol

etme olanağını elde etmiştir. Devlet, kendi çıkarları doğrultusunda aileyi denetlemeye başlayınca, toplumsal ilgi çocuğun korunması yönünde yoğunlaşmıştır. Çocuğun korunması yönündeki toplumsal ilgi önceleri dinsel etkiler altında ve dinsel nitelikteki kuruluşlar aracılığı ile olmuştur. Bu ilginin dini etkenler dışında toplum çerçevesinde kurumsallaşması 19. yüzyılda başlamıştır.

Bu gelişme içinde aile reisinin çocuk üzerindeki sınırsız egemenliği giderek çocuğa karşı bakım ve koruma yükümlülüğüne dönüşmüştür. Devlet, zamanla bu yükümlülüğün yerine getirilmesi konusunda aktif bir denetim yürütmeye başlamıştır. Böylece, çocuk sorununu konu alan yasal düzenlemelerde çocuğun yararları, söz konusu olabilecek bütün diğer yararları geriye iterek başlı başına önem kazanmıştır.

Modern hukuk sistemlerinde çocuk, bir birey olarak devlet tarafından yasalarla korunmaktadır. Ancak bu yasaların doğal ve evrensel hukuk kurallarına uygun olması için uluslararası normlar geliştirilmiştir.

Uluslararası alanda çocukların korunmasına ilişkin bir örgütün kurulması düşüncesini ilk olarak 1894 yılında Jules de Jeune ortaya atmıştır. Ancak bu alandaki en önemli gelişme, 1920'de Cenevre'de "Uluslararası Yardım Birliği"nin kurulmasıdır. Bu örgütün ve "Uluslararası Kadınlar Meclisi"nin çabaları sonucu Milletler Cemiyeti 26 1924 yılında "Cenevre Çocuk Hakları Beyannamesi" adı altında bir beyanname yayınlamıştır. Atatürk tarafından da bizzat imzalanan bu Beyanname, çocuğun gelişmesi, korunması, tedavi görmesi, eğitilmesi, istismardan korunması, en önce yardım görmesi, kardeşlik ve barış ruhu içerisinde büyütülmesi prensiplerini içeren beş maddeden oluşmuştur.

Çocuk haklarını konu alan ikinci önemli uluslararası belge 20 Kasım 1959 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca kabul edilen ve on maddeden oluşan "Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Beyannamesi"dir. Bu Beyanname, ayrımcılığın önlenmesi, çocukların ad ve vatandaşlığa sahip olma hakkı, sağlık ve sosyal güvence hakkı, özürliülerin ve korunmaya muhtaç çocukların özel olarak korunması, eğitim hakkı, korunmada öncelik hakkı, istismardan korunma, ayrılık yaratan baskılardan uzak tutulma ve kardeşlik

ruhu içinde yetiştirilme konularında ilkeler koymuştur. Bu ilkelerin Türk hukuk sistemine etkileri olmuştur (32). Ne var ki beyannameler, devletler tarafından kabul edilen fakat uyulmadığı takdirde bağlayıcılığı ve yaptırımını bulunmayan, ilân edilmiş genel ilkelerdir. Bu nedenle Polonya yetkililerinin inisiyatifiyle, insan hakları alanında olduğu gibi, çocuk hakları alanında da bütüncül bir yaklaşımla ve taraf devletleri bağlayıcı nitelikte bir sözleşme yapılarak çocuk haklarının güvence altına alınması fikri ortaya atılmıştır. On yıl süren bir hazırlık çalışmasından sonra, Birleşmiş Milletlere üye tüm devletlerin hukuk sistemleri incelenip dikkate alınarak oluşturulan tasarı, 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda onaylanmış ve 2 Eylül 1990'da uluslararası hukukta yürürlüğe girmiştir. 30 Eylül 1990 tarihinde BM Genel Merkezi'nde toplanan Çocuklar İçin Dünya Zirvesi'nde "Çocukların Yaşatılmaları, Korunmaları ve Geliştirmelerine İlişkin Dünya Bildirgesi" ile Birleşmiş Milletler Örgütü Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi temel alan bir küresel hareketi başlatılmış ve bu bildirgenin uygulanması için bir eylem planı benimsenmiştir (33).

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, ulusal ve uluslararası gündemlerde çocukları üst sıralara yerleştirmiş ve köklü bir değişime zemin hazırlamıştır. Sözleşmeyi onaylayan her devlet, çocuklarla ilgili yükümlülüklerini yerine getirmelerinde ana-babalara ve diğer sorumlu kişi ve kuruluşlara yardımcı olacak yasal, yönetsel ve yapısal her önlemi almak zorundadır. Bugün bu Sözleşme Dünya'da çocuk hakları konusunda temel yasal metindir. Bunun yanında uluslararası hukukta çocuk haklarını şu ya da bu yönüyle koruyan birçok iki taraflı ya da çok taraflı sözleşme, B.M. ilkeleri ve tavsiye kararları yayınlanmıştır.

Sözleşme önsöz ve üç kısımdan oluşmaktadır. Önsözde, Birleşmiş Milletlerin temel ilkeleri ile insan hakları sözleşmeleri ve bildirgelerinin bazı maddelerine gönderme yapılmış, savunmasız konumları nedeniyle çocukların özel bir özene ve korunmaya gereksinim duydukları belirtilmiştir. Çocukları koruma sorumluluğunun ilk önce aileye ait olduğu, devletin de aileye bu konuda yardım edeceği vurgulanmıştır.

Sözleşme'nin birinci kısmında 18 yaşından küçük çocukların yaşatılmaları, geliştirilmeleri, korunmaları ve katılımlarının sağlanması için

sahip olmaları gerekli haklar ile bunların gerçekleştirilmeleri için devletlere düşen görevler düzenlenmiştir.

İkinci ve üçüncü kısımlarda, Sözleşme’de yer alan hakların taraf devletlerce uygun araçlarla yetişkinlere ve çocuklara yaygın biçimde öğretilmesi yükümlülüğü belirtildikten sonra, Sözleşme’nin yürürlüğe girmesine ve Sözleşme’ye uyulmasının izlenmesine ilişkin kurallara yer verilmiştir (34).

Türkiye Sözleşme’yi 14 Eylül 1990’da imzalamış, 9 Aralık 1994’de 17, 29, 30. maddelerine Anayasa ve Lozan Antlaşması çerçevesinde çekince koyarak T.B.M.M.’de onaylamıştır. Sözleşme 27 Ocak 1995 tarih ve 22184 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak 4058 sayılı yasa olarak yürürlüğe girmiştir.

1995 yılında Sion/İsviçre’de uluslararası çocuk hakları konusunda bir seminer düzenlenmiştir. Bu seminerde, bir hukuk sistemi içinde çocuk haklarının var olması için temel koşullar ayrıntılı biçimde irdelenmiş ve aile-devlet ilişkisi tartışılmıştır. Temel koşullar şöyle sıralanmıştır.

Çocuğun:

- Haklarının yasalarda yer alması,
- Hakları konusunda bilgi sahibi olması,
- Bu hakları kullanabilmesi için gerekli imkânlara sahip olması,
- Yargı önünde bu hakları talep etmeye yetkili olması,
- Kendi menfaatlerinin savunmasını yaptırabilmesi.

Bu koşullardan herhangi birinin eksik olması durumunda çocuk haklarının o ülkede gerçekleşmeyeceği konusunda görüş birliğine varılmıştır (35).

Türkiye açısından, çocuk haklarının ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin yaşama geçirilmesi bakımından üç önemli uygulama sorunu vardır:

Birincisi; iç hukukumuzda Sözleşme ile bağdaşmayan hükümlerin kaldırılması ve Sözleşme’nin öngördüğü yeni yasal düzenlemelerin yapılmasıdır.

İkincisi; bu kuralları yaşama geçirecek yapısal ve örgütsel önlemlerin alınmasıdır.

Üçüncüsü de, Sözleşme ile benimsenen hukuksal ve ahlâkî yaklaşımların ayrıntılı biçimde eğitim programlarına sokulması, çocuk haklarının çocuklar ve yetişkinlere öğretilmesidir.

2.4.1.2. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Temel İlkeleri

Sözleşme'de yer alan dört hak, çocuklara tanınan diğer bütün hakların kullanılmasında ve devletlere yüklenen görevlerin yerine getirilmesinde göz önünde bulundurulacak temel ilkeler niteliğindedir.

A. Ayrımcılığın Önlenmesi: Sözleşme'nin 2. maddesine göre, taraf devletler, Sözleşme'de yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana-babalarının, vasilerinin sahip oldukları ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka düşünceler, doğum ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayrım gözetmeksizin tanırlar ve taahhüt ederler.

B. Yaşama ve Gelişme Hakkı: Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 6. maddesine göre, her çocuk yaşama hakkına sahiptir. Devlet, çocuğun yaşamını ve gelişimini güvence altına almakla yükümlüdür.

Yaşama hakkı; kişinin fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü koruyabilmesi ve varlığının çeşitli etkilere bozulmasına engel olabilmesi hakkıdır. Bu tanıma göre, yaşama hakkı başlıca iki öğeden oluşmaktadır: Bunlardan birincisi, insanın bedeni içinde her türlü dış korkudan uzak olarak yaşayabilmesi hakkıdır. Yaşarken bireyin beden bütünlüğüne dokunulamaz. Çünkü; çocuğun yaşamasını sağlamanın en önemli koşullarından biri de, yaşamın maddî ve manevî bir acıya maruz kalmadan sürdürülmesidir (36). Kişinin bedenine karşı her türlü tecavüz bütün hukuk sistemlerinde suç sayılmıştır. Kişinin bir başkasına hangi sıfat ve amaçla olursa olsun maddi ve manevi işkence etmesi İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (m. 5) ve Çocuk Hakları Sözleşmesi ile yasaklanmıştır (m. 19, 35, 36, 37). Bu temel yasak ilgili bütün uluslararası belgelere alındığı gibi bütün iç hukukların da tartışılmaz ilkesi haline gelmiştir.

C. Çocuğun Yüksek Yararının Korunması: Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde

çocuğun yüksek yararı temel düşüncedir. Taraf devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak esenliği için gerekli koruma ve bakımı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla uygun yasal ve idari önlemleri alırlar.

Taraf devletler, çocukların bakımı ve korunmasından sorumlu kurumların, hizmet ve faaliyetlerin özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı, uygunluğu ve yönetimin yeterliliği açısından yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını taahhüt ederler.

Maddenin 1. fıkrası, hükümetlerle kamusal ve özel kuruluşların etkinlik ve girişimlerinin, çocuklar üzerinde ne tür etkiler yaratacağını tartmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bu değerlendirmeyi yaparken çocukların yüksek yararı birinci derecede gözetilecektir(37).

2.4.1.3. Çocuk Hakları ile ilgili Mevzuatlar

Milletlerarası Akit Tedbirleri: Geçmişte çocuğun korunması, ailede anne ve babaya ait iken günümüzde sorunların toplumsal bir olguya dönüşümü devletin yükümlülüğüne ihtiyaç göstermiş ve çocuğun korunması uluslararası bir boyut haline dönüşmüştür. Belçika'nın öncülüğünde birçok devletin, çocukları koruma delegelerinin katılımı ile Temmuz 1913 de Brüksel'de ilk kongre toplandı ve Milletlerarası Çocukların Korunması Bürosu'nun kurulması kabul edildi. Belçika'nın Temmuz 1921 yılında çağrısıyla, 33 devletin resmi ve Çocukları Koruma Kuruluşları'nın delegelerinin iştirakiyle 2. defa toplandı. Uluslararası gelişmeler sonunda Milletler Cemiyeti 24 Mart 1924 tarihinde, çocukların ve korunması sorunlarını incelemek üzere özel bir komisyon kurularak Milletlerarası Çocukları Koruma Birliği'nin Milletler Cemiyeti'nin faaliyetlerinden olduğu kabul edildi. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra çocukların korunması yönünde gelişmeler sonucunda "Cenevre Çocuk Hakları Beyannamesi" kabul edilmiştir. Türkiye, beyannameyi kabul ederek iç hukuk alanında beyanname ile uyumlu düzenlemeler yapmıştır.

Sözleşmeler: Türkiye; çocuğu korumayı iç hukuk alanında sınırlandırmayıp, dünya çocuklarının yararlandığı çok taraflı sözleşmelerle

uluslararası koruma tedbirlerinde de taahhütlere girerek medeni dünya ile bütünleşmiştir. Bu sözleşmeler;

Lozan Antlaşması İle Kabul Edilen Sözleşmeler: Türkiye 24 Temmuz 1923 yılında Lozan Antlaşmasıyla; 30 Eylül 1921 Sözleşmesi'ni, bu sözleşmeyi tamamlayan, 11 Ekim 1933 Sözleşmesi'ni ve her iki sözleşmeyi değiştiren 12 Kasım 1947 tarihli protokolü onaylayarak, sözleşme hükümlerindeki konularda çocukları koruyucu yükümlülöklere girmiştir.

1939 Cenevre Sözleşmesi: 24.10.1936 "deniz işlerinde çalıştırılacak asgari yaş haddinin tespiti hakkında 58 sayılı sözleşme"yi Türkiye 25.05. 1959 tarih ve 7293 sayılı kanunla onaylamıştır.

1946 Montreal Sözleşmesi: Türkiye, çocukların çalıştırılmasında sinai işyeri hükümlerini kapsayan sözleşmeyi onaylayarak iç hukukta 1475 sayılı İş Kanunumuzu düzenleyerek, sözleşmeyi uyumlu hale getirip yükümlölük üstlenmiştir.

1956 La Haye Sözleşmesi: Çocuğun nafaka talebi uyuşmazlıklarında çözümü normlaştıran; çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak kanuna dair sözleşme, Türkiye tarafından onaylanarak kabul edilmiştir.

1961 Roma Sözleşmesi: Sözleşme evlilik dışı çocukların nesepli tanıma ve nesepsiz tanıma ayrımı yaparak, tanımayı düzenlemiştir. Türkiye Türk Medeni Kanunu hükümlerine uyumlu sözleşmeyi onaylayarak iç hukukumuzla uyumlu uygulamayı sürdürmüştür.

1961 La Haye Sözleşmesi: 5.10.1961 tarihli La Haye Sözleşmesi, küçüğün şahsın veya mallarını korumaya yönelik tedbirleri almaya yetkili makamların yetkisine getirdiği düzenlemeleri Türkiye tarafından onaylanmıştır.

1989 B.M. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme: Çocukların işlevlerini, aile ve toplumda sürdürebilmeleri, evrensel boyutta devamı için korunmalarını amaçlayan sözleşme Türkiye tarafından imzalanmıştır. Genel manada insan hakları ile tanınan haklar çocuklara da tanınmıştır.

Türk Medeni Kanunu: 20. asrın başında çocuğun öneminin kavranmasından sonra başlatılan koruyucu tedbirler, ülkemizin kuruluş yıllarında da devam ettirilmiştir. Koruyucu kurum uygulamasının yanında kalıcı iç hukuk kurallarıyla da çocuğun korunmasına yönelik güvenceler oluşturulmuştur.

Türk Ceza Kanunu: Sosyal yaşantıda bireylerin olumsuz fiillerine karşı getirilen düzenlemeler içerisinde yer alan ceza kanunumuz, suç olgusuna karşı oluşturduğu normlar karşısında suç işleyen çocuğu koruma yönünde, ceza ehliyeti ve bunu kaldıran veya hafifleten sebepleri içerir.

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu: 18 yaşından küçüklerin gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek zararlı yayınların kontrolünü ve sınırlandırılmasının sağlayan yasa bulunmaktadır. Yasa; yayının başbakanlık bünyesinde teşkil edilen kurul tarafından incelenmesi ve muzır olup olmadığı kararının verilmesi, muzır yayının satılma, teşhir, sipariş, ilan, küçüklere gösterilmeme ve okullara sokulmamasını, aykırı davrananlar hakkında hukuki işlemleri düzenleyerek çocuğun suç işlemesinin nedenlerinden birini önlemeyi amaçlamaktadır.

P.V.S.K: Suç ve suçluluğa neden halleri önleme tedbirlerini içeren kanunumuz; korumaya yönelik 1, 11 ve 12. maddelerdeki düzenlemeleri ve kanuna göre çıkarılan yönetmelik hükümleri ile çocuğun korunması amaçlanmıştır.

1961 Anayasası: Bu anayasamız çocuğun korunmasını ilk defa anayasa bünyesinde hükümleştirip genel prensipler belirtip, gerekli koruma tedbirlerinin alınmasını kanuna bırakan düzenleme getirmiştir. Çocuğun korunması için Anayasamız; Devletin gerekli tedbirleri alıp teşkilat kurmasını, çalışma şartları, öğrenimi ve yargılama konulmasını düzenlemiştir. Böylece Devlet, çocuğun yardım ve korunmadan yoksun bırakılıp, yoksulluğa itilmesine karşı beden, ruh, fikir ve ahlak yönüyle korunmasını ödevleri arasında sayıp, prensipler koymuştur.

1982 Anayasası: 1961 Anayasasında olduğu gibi bu Anayasamızda çocuğun korunması olgusunda devletin gerekli tedbirleri alıp teşkilat kurmasını, eğitim ve öğretimi, çalışma şartlarını, yargılamayı düzenlemiştir. Çocuğun toplumda ve ailede zorunlu nedenlerle dışlanmasının önlemesi, yararlı ve sağlıklı bir gelişimle topluma faydalı birey olmasının sağlanmasını Anayasamız devlet ödevi olarak kabul etmiştir. Anayasamızın 41, 56, 58, 60 ve 61. maddeleri başta ailenin ve özel olarak da çocuğun korunmasını içeren hükümler taşımaktadır.

T.M.K: 1926 tarihli Türk Medeni Yasası, çocuğun bakılıp yetiştirilmesi görevini aileye vermekle beraber, aile yanındaki çocuğun fiziksel ve düşünsel

gelişiminin tehlikede olması durumunda çocuğun ana-babadan alınarak, başka bir aile yanına veya çocuğun bir kuruluşa yerleştirilmesini hükme bağlamaktadır.

Çocuk Mahkemeleri'nin kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Kanunu'nun 14. maddesi beden, ruh ve ahlaki gelişimleri tehlikede olan küçükler için belirli tedbirlerin alınmasını karara bağlamaktadır.

S.H.Ç.E.K Genel Müdürlüğü ile E.G.M arasında çocuk suçluluğunun önlenmesi, engellenmesi, evinden kaçan, terk edilen çocukların aileleri ile ilişkilerinin düzenlenmesi vb. uygulamaları daha etkin duruma getirmek için kurumlar arası işbirliğini öngören protokol 04.05.1994 tarihinde imzalanmıştır.

Protokol, Emniyet Genel Müdürlüğünün özel statülü il olarak belirlediği Adana, Ankara, Bursa, İstanbul, İzmir ve Gaziantep İl Emniyet Müdürlükleri'ne bağlı Çocuk Şube Müdürlükleri'nde Sosyal Hizmet uzmanlarının görevlendirilmesine karar verilmiş. Çocuk Şube Müdürlükleri'ne getirilen kaçak, korunmaya muhtaç ve kimsesiz çocukların haklarında karara varılincaya kadar barınabilecekleri Çocuk Konut Evleri'nin açılmasının ve uygulamanın zaman içinde diğer illere de yaygınlaştırılmasını öngörmektedir.

Türk hukuk sisteminde "suçlu çocuk" yürürlükteki ceza kanunlarına göre suç sayılan bir davranış ortaya koyan, 18 yaşını doldurmamış kişidir.

T.C.K. 12 Yaşını Bitirmemiş Olanlar. T.C.K. 31. maddesine göre, Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

12 Yaşını Bitirmiş, 15 Yaşını Doldurmamış Olanlar. T.C.K. 31. maddesi, fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiili algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan oniki yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde yedi yıldan dokuz yıla kadar hapis cezasına

hükmolunur. Diğer cezaların üçte ikisi indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası altı yıldan fazla olamaz.

15 Yaşını Bitirmiş Olup 18 Yaşını Doldurmamış Olanlar; Bu dönem T.C.K.'nın 31. maddesinde belirlenmiştir. Kanun, fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde ondört yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası sekiz yıldan fazla olamaz.

Çocuk Mahkemeleri Kanununun 11. Maddesi de aynı doğrultudadır. Ancak mahkeme gerekli gördüğünde Ç.M.K. 10. maddesindeki tedbirlere başvurabilir demekle, bu maddede T.C.K. 31. maddesinden farklı iki ek tedbir getirmektedir. Bu ek tedbir “genel ve katma bütçeli daireler, mahalli idareler, bankalar, iktisadi devlet teşekkülleri ve bunların ortaklıkları tarafından kurulmuş fabrika, müessese veya ziraat işletmeleri veya benzeri teşekküllerle, işyerlerine yahut meslek sahibi bir usta yanına yerleştirme” olarak ifade edilir.

Görüldüğü gibi Türk hukuk sisteminde çocuklara yaptırım uygularken ölçüt olarak temyiz kudreti, yaş ve suçun ağırlığı kullanılmaktadır. Bugün bazı ülkelerin ceza yasalarında temyiz kudretine bakılmaksızın sadece işlenen suçun niteliği ve çocuğun kişilik özellikleri göz önüne alınarak yaptırım saptanmakta, bu yaptırımın türü de çoğunlukla ceza yerine tedbir olmaktadır.

2.4.2. Çocuk Mahkemesi

Çocuk mahkemelerinin kurulmasına ilişkin çalışmalar 1945 yılında başlamış olmakla birlikte bu düşünceden yıllar sonra 1979 yılında Türkiye’de Çocuk Mahkemeleri Yasası çıkarılmıştır. İlk Çocuk Mahkemesi ise 1987 yılında Ankara’da kurulmuştur(20).

Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun’a göre; her ilde ve Büyükşehir Belediyeleri hudutları içinde kalan ilçeler hariç merkez nüfusu yüz binin üzerindeki her ilçede bir çocuk mahkemesi kurulur şeklindedir. Şu an 17 ilimizde mahkeme mevcuttur.

Ancak genel mahkemelerde çocuklar tarafından işlenen suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma Çocuk Mahkemeleri Kanunu'ndaki usullere göre Cumhuriyet Savcılığı'nca yapılır. Yani bu kanunda yer alan önlem ve cezalar çocuklar için uygulanır. Çocuk Mahkemeleri Kanunu'nda hüküm bulunmayan bir durum söz konusu ise Ceza Mahkemesi Usulleri Kanunu hükümleri uygulanır. Genel mahkemeler, Çocuk Mahkemeleri Kanunu'nun öngördüğü yargılama usullerini genellikle uygulayamamaktadırlar. Çünkü Çocuk Mahkemeleri işlenen suç kadar, çocuğun kişilik özelliklerini ve içinde bulunduğu koşulları göz önünde bulundurarak karar verir(38).

2.4.3. Çocuk Şubesi

Ülkemizde insan haklarına verilen önem her geçen gün artmaktadır ve bu bağlamda çocuk hakları konusunda da Emniyet Müdürlüğü bu konu üzerinde gün geçtikçe daha fazla çalışma yapmaktadır. Uluslararası bir kuruluş olan Birleşmiş Milletler bu konu üzerine 54 maddelik B.M Çocuk Hakları Sözleşmesini 20 Kasım 1959 imzalanmıştır. Çocuğun korunması ve uyumlu gelişmesi bakımından her halkın kendine özgü geleneklerinin ve kültürel değerlerinin taşıdığı önemi göz önünde tutarak bu sözleşmeye uyacağı üye olan devletler tarafından taahhüt edilmiştir. Her ülkedeki, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki çocukların yaşama koşullarının iyileştirilmesi için uluslararası işbirliğinin taşıdığı önem bu sözleşmeyle vurgulanmıştır.

Ülkemizde B.M. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 09.12.1994 tarihinde TBMM tarafından onaylanmış ve 1995 yılında, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 22184 sayılı yasa ile yürürlüğe girmiştir. Bundan başka Avrupa da bulunan ülkeler tarafından da Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi 25 Ocak 1996'da imzaya açılmıştır ve Türkiye bu Sözleşme'yi 18 Ocak 2001'de TBMM'de 4620 sayılı yasa olarak kabul etmiştir. Bu yasa, 1 Şubat 2001'de de Resmi Gazete'de yayımlandı. Bu Avrupa Sözleşmesi'nde B.M. Sözleşmesi'nde olduğu gibi çocukların yüksek çıkarları göz önüne alınmıştır.

Yukarıda belirttiğimiz sözleşmelerin de etkisiyle devletin bazı birimleri de bu perspektif doğrultusunda yapılanmaya gitmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü de kendi bünyesinde yeni birimler oluşturarak çocuk haklarının korunması adına çalışmalar yapmıştır. Daha önceden Emniyet bünyesinde çocuklarla ilgili işlemler hangi birimi ilgilendiriyorsa o birim tarafından yapılıyordu ancak 13.04.2001 tarihinde Çocuk Şube Müdürlükleri 24372 sayılı “Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği” olarak Resmi Gazetede yayınlanan kanunun yürürlüğe girmesiyle bir fiil çalışmaya başlamıştır. Bu çalışmamızda 24372 sayılı yönetmelikle kurulmuş olan ve Adana Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki Çocuk Şubesi’nde sanık konumunda olan çocuklara anket uygulanarak sonuçları değerlendirilecektir(39).

Bu şubelerin kurulmasında amaç şunlardır. Medeni Kanunun hükümlerine göre daha genç bir yaşta reşit sayılma hariç, 18 yaşın altındaki insanlardan; korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kalan, bulunan, evden veya kurumdan kaçan, mülteci, refakatsiz, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan, oturduğu yeri haber vermekten aciz, hakkında koruma, ıslah ve tedavi tedbirleri alınan, suça maruz kalan, suç işlediği şüphesi altında bulunan ve kimliği tespit edilemeyen çocuklara yönelik olarak yürütülecek hizmetleri sağlamaktır(40).

Polisin çocuklara yönelik olarak yürüteceği hizmetler konusunda bu şubelerde görevliler bazı hizmet içi eğitim almaktadır. Örneğin; Gelişim Psikolojisi, Etkili İletişim, Güç Koşullar Altındaki Çocuklar, Ulusal ve Uluslararası Mevzuat, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Çocuk Yargılanması, İnsan Hakları, Halkla ilişkiler gibi konularında hizmet içi eğitimler almaktadır.

24 saat esasına göre çalışan bir birim olan Çocuk Şubesi’nin görevlerinin neler olduğunu kısaca şöyle özetleyebiliriz: Korumaya ve yardıma muhtaç, mağdur, kaybolan ve bulunan çocuklarla ilgili işleri yürütmektir. Suç işlediği şüphesi altında bulunan çocuğu yakalamak, suçun iz, eser, emare ve delillerini toplamak, ilk işlemleri yapmaktır. Bunun yanı sıra ailesine veya İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’ne teslim edilmesi gereken, hakkında ıslah ve tedavi tedbirleri alınan veya gözaltında tutulan çocuğun ailesine, ilgili kuruma veya adli mercilere teslimine kadar muhafaza etmek, barınma, beslenme,

haberleşme, temizlik ve sağlık gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamaktır. Çocuğa karşı ve çocuk tarafından suç işlenmesini önleyici çalışmalar yürütmek, suç işlemiş veya suça yönelmiş çocuklar ile korunmaya muhtaç çocukları suça iten etkenlerin tespiti için sosyal çalışmacı tarafından araştırma yapılmasını sağlamak, Çocuk Bakım Ünitesi kurulmasını önermek ve işletilmesini sağlamak; nezarethanelerin standartlara uygunluğunu sağlamak ve çocuk bilgi formunun her çocuk için doldurulmasını sağlayarak, bilgileri bilgisayar ortamında tutmak da görevleri arasındadır.

Bu şubede çalışanların faaliyet alanları; sokakta çalışan, dilenen vb. durumdaki çocuklara yönelik uygulamalar, alınan çocuklarla bire bir görüşmeler, çocukların durumunu iyileştirmek ve bilgilendirmek amacı ile ailelerle görüşmeler, çocukların yardım alacakları birimlere yönlendirmeler, cinsel tacize uğrayan çocukların ilgili çocuk psikiyatrisiyle görüşerek tedavilerinin sağlanmasıdır. Çocuğunu çalıştıran, dilendiren, ihmal ve istismar eden aileler hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunularak takibi sağlanmaktadır.

Çocuk Şubesi istatistikî verilerinin incelenmesinde ve yetkili kişilerin açıklamalarından görüldüğü üzere çocuk suçlarında azımsanmayacak rakamlar söz konusudur. Birçok devlet kuruluşunda olduğu gibi Emniyet birimlerinde de konu ile ilgili özel çalışmalar yapılsa da problemin en önemli çözümü çocukların eğitim düzeyinin artırılmasında yatmaktadır.

Asla unutulmaması gerekir ki çocuklar bir ülkenin geleceğidir. Bu yüzden çocuklara ayrı bir özen gösterilmesi gerekmektedir. Çocuklar ister suçlu isterse suçsuz olsun her zaman ayrı statüde değerlendirilmelidir. İşte bu bağlamda Emniyet kuvvetleri de suçlu veya mağdur konumundaki çocukları, özel olarak kurulmuş olan Çocuk Şube Müdürlükleri'nde değerlendirmektedir(39).

3.GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma Adana Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubesinde 01.04.2009 – 30.11.2009 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Bu zaman zarfı içerisinde güvenlik birimine getirilen sanık konumundaki 12 ile 18 yaş arasındaki çocuklar denek olarak kullanılmıştır. Seçilen deneklere form şeklinde hazırlanan anketler bire bir çocuklar tarafından doldurulmak suretiyle çalışma yapılmıştır.

Anketin hazırlanış aşamalarında özellikle, istatistikî veriler hazırlayan Çocuk Şubesinin anketlerindeki sorulardan yararlanılmıştır. Buna ilaveten çalışılan konuyla ilişkili olabilecek sorular ankete eklenmiştir. Ankette çocuklara, yaş, cinsiyet, doğum yeri, yerleşim yeri, göç etmişlerse geldikleri yer, kimlerle yaşadığı, eğitim durumu, meslek durumu, anne babasının durumları (birlikte mi, ayrı mı, resmi nikâh durumu, çok eşlilik durumu vb.), kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk, ailesiyle diyalogu, anne ve babanın iş ve gelir durumu, öğretim durumu, anne ve babanın eğitim durumu, uyuşturucu ve/veya uçucu madde kullanım durumu, ailede sabıkalı olup olmama durumu, çocuğun sabıka durumu, şiddete mağdur oldu mu, suça teşvik oldu mu, arkadaş gurubunun sabıka durumuna ait soruların olduğu anket formu, güvenlik birimindeki uzman kişiler tarafından çocuklara doldurtulmak suretiyle çalışma hazırlanmıştır.

Çalışma sırasında çocuklarla bire bir çalışıldığı için, çocuğun o anki psikolojik durumu nedeniyle bazı sorularda tereddütlü cevaplar vermiş olacağı, çalışmanın zorluklarındanır.

Hazırlanan anketi 6 ay boyunca denek olabilecek vasıfta gelen çocuklara uygulanacakken, 6 ay sonunda toplam doldurulan anket sayısının yeterli görülmemesi nedeniyle çalışma 2 ay daha uzatılmıştır.

Süre sonunda toplam 111 kişi ankete katılmıştır. Toplanan anketlere frekans ve yüzde hesaplama yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Microsoft Word ve Microsoft Excel programı yardımıyla tablolar ve şekiller halinde sunulmuştur.

4. BULGULAR

Adana Çocuk Şube Müdürlüğü'nde Nisan ile Kasım 2009 tarihleri arasında sanık konumunda getirilen çocuklara uygulanan anketten aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 1: Sanık konumunda çocukların yaşlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Yaş	Frekans	%
13	1	,9
14	3	2,7
15	23	20,7
16	28	25,2
17	56	50,5
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların yaşlarıyla ilgili frekans ve yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Bu tabloya bakıldığında deneklerin 13 ile 17 yaşları arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Sanık konumunda çocukların cinsiyetleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Cinsiyet	Frekans	%
Kız	2	1,8
Erkek	109	98,2
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların cinsiyetleriyle ilgili Frekans ve Yüzde

dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Tabloda görüldüğü gibi bireylerin %98'lik gibi büyük bir çoğunluğu erkektir.

Tablo 3: Sanık konumunda çocukların doğum yerleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Doğum yeri:	Frekans	%
Bitlis	2	1,8
Adana	77	69,4
Batman	1	,9
Mardin	7	6,3
Diyarbakır	1	,9
Ankara	2	1,8
İstanbul	2	1,8
Şanlıurfa	6	5,4
Hatay	2	1,8
Osmaniye	1	,9
Almanya	1	,9
Siirt	1	,9
Muş	2	1,8
Mersin	2	1,8
Bingöl	1	,9
Şırnak	1	,9
Elazığ	1	,9
Kilis	1	,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların doğum yerleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Tablo incelendiğinde çocukların %69,4 gibi büyük bir bölümü Adana doğumludur. Adana'yı takiben %6,3 Mardin, %5,4 Şanlıurfa ili gelmektedir.

Tablo 4: Sanık konumunda çocukların ailelerinin daha önceki yaşadıkları il ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Ailenin daha önceki yaşadığı il	Frekans	%
Bitlis	9	8,1
Adana	41	36,9
Batman	2	1,8
Afyon	1	,9
Diyarbakır	5	4,5
Mardin	12	10,8
Van	1	,9
Şanlıurfa	12	10,8
Hatay	2	1,8
Siirt	6	5,4
Bingöl	4	3,6
İstanbul	2	1,8
Niğde	1	,9
Hatay	1	,9
Karaman	1	,9
Elazığ	4	3,6
Muş	3	2,7
Kilis	1	,9
Şırnak	1	,9
K.Maraş	1	,9
Mersin	1	,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların ailelerinin daha önceki yaşadıkları il ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Tablo incelendiği zaman şubeye gelen çocukların %41 gibi bir oranının göç etmedikleri görülmesine rağmen %59 oranında ise çocukların ailelerinin göç ettiği görülmektedir.

Tablo 5: Sanık konumunda çocukların beraberinde kaldıkları kişilerle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Kimlerle birlikte kalıyorsunuz?	Frekans	%
Anne ve baba	101	91,0
Anne	8	7,2
Akraba	1	,9
Diğer	1	,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların beraberinde kaldıkları kişilerle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Çıkan sonuçlardan çocukların %91'lik kısmının anne ve babalarıyla kaldığı, %7,2 sinin ise anneleriyle beraber kaldığı görülmektedir.

Tablo 6: Sanık konumunda çocukların ikamet ettiği yerle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

İkamet ettiği yer	Frekans	%
Evde	109	98,2
Sokakta	1	,9
Yurtta	1	,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların ikamet ettiği yerle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Çocukların hemen hemen hepsi (%98,2) bir evde kalmaktadır.

Tablo 7: Sanık konumunda çocukların evlerinin bulunduğu bölgeyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Eviniz şehrin hangi bölgesindedir?	Frekans	%
Gecekondü	33	29,7
Merkez	78	70,3
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların evlerinin şehrin neresinde bulunduğuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Çocukların şehrin hangi bölgesinde oturdukları bakıldığında %70,3 şehir merkezi, %29,7 ise gecekondu tabir edilen bölgede ikamet etmektedir.

Tablo 8: Sanık konumunda çocukların anne ve babasının hayatta olmasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Anne - baba sağ mı?	Frekans	%
Anne ve baba sağ	104	93,7
Anne sağ	6	5,4
Baba sağ	1	,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların anne ve babasının hayatta olmasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Sanık konumunda gelen çocukların %93,7'sinin anne ve babası sağ olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Sanık konumunda çocukların anne ve babasının ayrı olup olmaması ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Anne ve babanız birlikte mi yaşıyor yoksa ayrı mı?	Frekans	%
Birlikte	100	90,1
Ayrı	11	9,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların anne ve babasının ayrımı yoksa beraber mi yaşadıklarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Çocukların ailelerinin %90,1'lik kısmının anne ve babası beraber yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 10: Sanık konumunda çocukların anne ve babasının resmi nikahlı olup olmamasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Birlikte yaşıyorsa resmi nikâhı var mı? Yok mu?	Frekans	%
Var	99	89,2
Yok	12	10,8
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların anne ve babasının resmi nikahlı olup olmamasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Şubeye alınan çocukların %89,2 sinin anne babasının resmi nikahlı olduğu görülmesine rağmen %10,8 gibi bir oranın resmi nikahı olmadan yaşadığı görülmektedir.

Tablo 11: Sanık konumunda çocukların babalarının çok eşli mi yoksa tek eşli mi sorusuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Babanız tek eşli mi çok eşli mi?	Frekans	%
Tek esli	105	94,6
Cok esli	6	5,4
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların babalarının eş durumlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Çocukların babalarının %94,6 sı tek eşli olmasına rağmen %5,4 ü çok eşli olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Sanık konumunda çocukların kardeş sayıları ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Kardeş sayısı (kendisi dâhil)	Frekans	%
1	4	3,6
2	3	2,7
3	12	10,8
4	17	15,3
5	20	18,0
6	16	14,4
7	20	18,0
8	8	7,2
9	4	3,6
10	6	5,4
11	1	,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların kardeş sayıları ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Tablodan anlaşıldığı üzere en yüksek oran %18 ile 7 kardeş ile 5 kardeşe sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca genel bir ifade ile %93,7 gibi yüksek bir oranın 3 kardeşten fazla kardeşe sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Sanık konumunda çocukların ailede kaçınıcı çocuk olmasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Ailenin kaçınıcı çocuğusunuz?	Frekans	%
1	29	26,1
2	23	20,7
3	25	22,5
4	15	13,5
5	11	9,9
6	2	1,8
7	3	2,7
8	1	,9
9	1	,9
11	1	,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların ailede kaçınıcı çocuk olmasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Tablonun bize söylediği sonuca göre %26,1'i ilk çocuk, %22,5'i üçüncü çocuk, %20,7'si ikinci çocuktur. Dördüncü çocuktan sonra yüzde oran düşmektedir.

Tablo 14: Sanık konumunda çocukların öz evlat olup olmamasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Ailenizin öz mü, yoksa üvey çocuğu musunuz?	Frekans	%
Öz	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların ailenin öz evladı olup olmama durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Çalışmamızda deneklerin tamamı ailenin öz evladı çıkmıştır.

Tablo 15: Sanık konumunda çocukların ailesiyle anlaşır anlaşamaması konusuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Annen ve babanla anlaşır mısın?	Frekans	%
Annemle iyi anlaşırım	45	40,5
Babamla iyi anlaşırım	1	,9
Her ikisi ile de iyi anlaşırım	51	45,9
Annemle anlaşamam	4	3,6
Babamla anlaşamam	5	4,5
Her ikisiyle de anlaşamam	5	4,5
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların anne ve babasıyla iletişimiyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. %45,9'unun her ikisiyle iyi anlaştığını belirtirken, %40,5'i annesiyle iyi anlaştığını söylemiştir.

Tablo 16: Sanık konumunda çocukların iş durumlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Herhangi bir işte çalışıyor musun?	Frekans	%
İşçi	11	9,9
Teknik eleman	5	4,5
Öğrenci	12	10,8
Esnaf	5	4,5
Zanaatkâr	4	3,6
Serbest	3	2,7
Garson	2	1,8
Çiftçi	2	1,8
Hurdacı	5	4,5
Çalışmıyor	62	55,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların hangi işte çalıştıkları veya herhangi bir işte olup olmamalarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Tabloda görülen deneklerin %55,9 gibi yüksek bir oranı

çalışmamaktadır. %10'u ise öğrenci, %9,9'u işçi, %4,5'i teknik eleman, esnaf ve hurdacı olarak çalışmaktadır.

Tablo 17: Sanık konumunda çocukların kardeşlerinin iş durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Kardeşlerinden herhangi bir işte çalışan var mı?	Frekans	%
İşçi	18	16,2
Teknik eleman	4	3,6
Öğrenci	1	,9
Esnaf	5	4,5
Zanaatkar	4	3,6
Serbest	16	14,4
Garson	1	,9
Çiftçi	3	2,7
Çalışmıyor	59	53,2
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların kardeşlerinin iş durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Bu deneklerin kardeşlerinin de %53,2'lik yüksek bir oranın çalışmadığı görülmektedir. %16,2'si işçi, %14,4'ü serbest iş yaptığı görülmüyor.

Tablo 18: Sanık konumunda çocukların babalarının iş durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Baba çalışıyor mu?	Frekans	%
Evet	85	76,6
Hayır	26	23,4
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların babalarının iş durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Çocukların babalarının

%76,6'sı çalışmasına karşın azımsanmayacak bir oran olan %23,4'ü çalışmamaktadır.

Tablo 19: Sanık konumunda çocukların annelerinin iş durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Anne çalışıyor mu?	Frekans	%
Evet	13	11,7
Hayır	98	88,3
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların annelerinin iş durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Annelerinin %88,3 gibi bir oranı çalışmamakta, %11,7'si ise çalışmaktadır.

Tablo 20: Sanık konumunda çocukların ailenin aylık gelir durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Ailenin aylık geliri	Frekans	%
500 tl altında	24	21,6
500-1000 tl	73	65,8
1000-2000 tl	12	10,8
2000 tl üstü	2	1,8
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların ailenin aylık gelir durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Tabloda görülen, ailelerin %65,8'nin asgari ücret sınırları içerisinde bir gelirinin olduğudur. Yine tabloda ikinci yüksek oran olan %21,62'lık bölüm ise asgari ücretin altındadır. İyi bir gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarında sanık konumunda olan sadece %1,8 dir.

Tablo 21: Sanık konumunda çocukların öğrenin durumlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Öğrenim durumun	Frekans	%
Okuma yazma bilmiyor	9	8,1
Okuma yazma biliyor, ama ilkokul mezunu değil	24	21,6
İlkokul	38	34,2
Ortaokul	21	18,9
Lise	19	17,1
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların öğrenin durumlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Tabloda en yüksek oran %34,2 ile ilkokul mezunları, %21,6 ile ilkokul terk, %18,9 ile ortaokul, %17,1 ile lise ve %8,1 ile de okuryazar değil sonucu çıkmıştır. Yani deneklerin %82,9'u düşük bir eğitim durumu vardır.

Tablo 22: Sanık konumunda çocukların okula devamlılığıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Okula devam ediyor mu?	Frekans	%
Evet	25	22,5
Hayır	86	77,5
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların okula devam edip etmemesiyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Sonuçtan anlaşılacağı gibi deneklerin %77,5'i hali hazırda okula devam etmemektedir.

Tablo 23: Sanık konumunda çocukların okula devam etmemelerinin nedenleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Okula devam etmemesinin veya edememesinin nedeni	Frekans	%
Ekonomik sıkıntı	35	31,5
Annenin ölümü	1	,9
Babanın ölümü	1	,9
Başarısız bir öğrenci olmam	34	30,6
Diğer	16	14,4
Okula devam ediyor	24	21,6
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların okula devam etmemelerinin nedenleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Çocuklar okula devam etmemelerini, %31,5 ile ekonomik sıkıntıya, %30,6 kendi başarısızlıklarına, %14,4'ü ise diğer nedenlere bağlıyor iken %21,6'sı halen okula devam etmektedir.

Tablo 24: Sanık konumunda çocukların okul dönemlerinde nasıl bir öğrenci olmalarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Okul yıllarında nasıl bir öğrenciydin?	Frekans	%
Çok başarılı	1	,9
Başarılı	12	10,8
Vasat	51	45,9
Başarısız	47	42,3
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların okul dönemlerinde nasıl bir öğrenci olmalarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Bu tabloda en yüksek oran olan %45,9'unun okulda vasat bir öğrenci olduğunu, %42,3'nün başarısız olduğunu belirtmiştir. Ancak bu öğrencilerden

%10,8 ve %0,9'u başarılı olduğunu belirtmişlerdir. Bu tablodan deneklerden sadece %11,7'si başarılı öğrencidir.

Tablo 25: Sanık konumunda çocukların okul yönetimiyle ilgili sorunlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Okulla ilgili herhangi bir sorun yaşadınız mı?	Frekans	%
Hayır	89	80,2
Disipline verildim	15	13,5
Okuldan uzaklaştırıldım	2	1,8
Öğretmenlerimle tartıştım	2	1,8
Diğer	3	2,7
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların okul ile ilgili herhangi bir sorun yaşayıp yaşamamasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Tabloda çocukların %80,2'sinin herhangi bir sorunu olmamıştır. Ancak geri kalan %19,8'i bir şekilde sorun yaşamıştır.

Tablo 26: Sanık konumunda çocukların sık sık okul değiştirip değiştirmemesiyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Okul yıllarında çok sık okul değiştirdin mi?	Frekans	%
Evet	16	14,4
Hayır	95	85,6
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların sık sık okul değiştirip değiştirmemesiyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Ankete katılan çocukların %85,6'lık bölümü sık sık okul değiştirmemiştir.

Tablo 27: Sanık konumunda çocukların annelerinin eğitim durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Annenin öğrenim durumu	Frekans	%
Okuma yazma bilmiyor	58	52,3
İlkokul	41	36,9
Ortaokul	6	5,4
Lise	4	3,6
Yükseköğretim	2	1,8
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların annelerinin eğitim durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Deneklerin annelerinin %52,3 gibi yüksek bir oranının okuryazar olmadığı ortaya çıkmıştır. % 36,9'luk bir bölümünün ise ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Dolayısıyla annelerin %94,6 gibi çok çok yüksek bir oranı ya düşük eğitilmiş veya eğitimsizdir.

Tablo 28: Sanık konumunda çocukların babalarının eğitim durumlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Babanın öğrenim durumu	Frekans	%
Okuma yazma bilmiyor	35	31,5
İlkokul	60	54,1
Ortaokul	12	10,8
Lise	3	2,7
Yükseköğretim	1	,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların babalarının eğitim durumlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Deneklerin bu soruda da babalarının %96,4 gibi yüksek bir oranının ya eğitimi yok yada düşük

eğitimli olduğu ortaya çıkmıştır. Babalarından sadece %3,6'sı lise veya yüksek öğretindir.

Tablo 29: Sanık konumunda çocukların aile bireyleri arasında sabıkalı olup olmamasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Ailede sabıkalı durumu	Frekans	%
Yok	84	75,7
Var	27	24,3
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların aile bireyleri arasında sabıkalı olup olmamasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Şubeye gelen ve anket yapılan çocukların aile bireylerinden suça karışmış (sabıkalı) olanlar %24,3 iken, sabıkası olmayan %75,7'dir.

Tablo 30: Sanık konumunda çocukların ailelerinde sabıkalı olanların işledikleri suç türüyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Ailede sabıkalı kimse var ise hangi suçtan sabıkalı?	Frekans	%
Adam öldürme	1	,9
Yaralama	5	4,5
Hırsızlık	9	8,1
Uyuşturucu ve uyarıcı madde suçları	6	5,4
Diğer	6	5,4
Suçta karışmış kimse yok	84	75,7
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların ailelerinde sabıkalı olanların işledikleri suç türüyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir.

Çocukların sabıkalı olan bireylerden %13,5'i adi suç (hırsızlık, vb.suçlar), sabıkalı kalanların geri kalanı uyuşturucu ve diğer suçlardır.

Tablo 31: Sanık konumunda çocukların uyuşturucu madde kullanımıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Uyuşturucu madde kullandınız mı? Evetse ne kullandınız?	Frekans	%
Esrar	37	33,3
Eroin	2	1,8
Kullanmıyor	72	64,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların uyuşturucu madde kullanımlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Deneklerin %64,9'luk büyük bir bölümü uyuşturucu kullanmaz iken, azımsanmayacak bir oran olan %35,1'i uyuşturucu kullanmıştır.

Tablo 32: Sanık konumunda çocukların uçucu madde kullanımlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Uçucu madde kullandınız mı? Evetse ne kullandınız?	Frekans	%
Tiner	3	2,7
Yapıştırıcı	4	3,6
Kullanmıyor	104	93,7
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların uçucu madde kullanımlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Çocukların büyük bir

oranı (%93,7) tiner veya yapıştırıcı gibi uçucu madde kullanmadığını belirtmiştir.

Tablo 33: Sanık konumunda çocukların uyuşturucu özelliği olan haplarla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Hap kullandınız mı? Evetse ne kullandın?	Frekans	%
Extasy	10	9,0
Diğer	1	,9
Kullanmıyor	100	90,1
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların uyuşturucu ve bağımlılık yapan hap kullanmalarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Deneklerden %9,9 gibi bir oranın büyük çoğunluğu Extasy hapının kullanmış çok az bir bölümü de bu özellikteki diğer haplardan kullanmıştır.

Tablo 34: Sanık konumunda çocukların daha önce güvenlik birimlerine gelmeleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Daha önce güvenlik birimlerine (polis merkezi, çocuk şube, vb. gibi) geldin mi?	Frekans	%
Evet	77	69,4
Hayır	34	30,6
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların önce güvenlik birimlerine (polis merkezi, çocuk şube, vb. gibi) gelip gelmeme durumlarıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Ankete katılan deneklerin

%69,4'ü daha önce yine güvenlik birimlerine gelmiş, ancak %30,6'sı ilk defa güvenlik birimlerine gelmiştir.

Tablo 35: Sanık konumunda çocukların güvenlik birimlerine gelen çocukların geliş sebepleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Evet, ise güvenlik birimine geliş nedenin nedir?	Frekans	%
Tanık	1	,9
Şüpheli	74	66,7
Diğer ve ziyaret	5	4,5
Hiç gelmedi	31	27,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların daha önce güvenlik birimine geliş nedeniyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Bu deneklerden daha önce güvenlik birimlerine gelenlerin %66,7'si şüpheli sıfatıyla gelmiştir.

Tablo 36: Sanık konumunda çocukların varsayılan suçlarının mahiyeti ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Eğer suç işlendiyse mahiyeti nedir?	Frekans	%
Hırsızlık	49	44,1
Uyuşturucu	21	18,9
Darp	5	4,5
Cinsel istismar	6	5,4
Yaralama	14	12,6
Kapkaç	1	,9
Kavg	2	1,8
Suç	7	6,3
Örgüt propagandası	3	2,7
Cinayet	3	2,7
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların işlediği varsayılan suçların çeşitliliğiyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Deneklerin %44,1 hırsızlık, ikinci sırada %18,9 ile uyuşturucu ve üçüncü sırayı %12,6 ile yaralama almaktadır. Ancak tablodan elde edilen sonuca göre suçlar çeşitlilik arz etmektedir.

Tablo 37: Sanık konumunda çocukların şüpheli olarak isnat edilen suçu kendi başına mı, yoksa başka kişilerle birlikte mi işlediği ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Şüpheli olarak isnat edilen suça kendi başına mı, yoksa başka kişilerle birlikte mi işledi?	Frekans	%
Tek	70	63,1
Başkalarıyla	41	36,9
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların şüpheli olarak isnat edilen suça kendi başına mı, yoksa başka kişilerle birlikte mi işlediği ile ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Tablodan çıkan sonuç %63,1'nin kendi başlarına işlemelerine rağmen, %36,9 gibi bir oranının da başkalarıyla beraber işlediğini göstermektedir.

Tablo 38: Sanık konumunda çocukların aile fertleri tarafından şiddet uygulanıp uygulanmadığı ve şiddetin sıklığıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

1.Aile üyeleri tarafından hiç şiddete mazur kaldın mı?	Frekans	%
Evet	17	15,3
Hayır	94	84,7
Total	111	100,0

2.Eğer şiddete maruz kalmış ise bu ne kadar sıklıkla gerçekleşti?	Frekans	%
Bazen	14	12,6
Nadiren	6	5,4
Her Zaman	91	82,0
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların aile fertleri tarafından şiddet uygulanıp uygulanmadığı ve şiddetin sıklığıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Deneklerin aile üyeleri tarafından şiddete mağdur olanların yüzdesi %15,3'tür ve bunlardan %12,6'sı bazen şiddete mağdur kalmıştır.

Tablo 39: Sanık konumunda çocukların suça teşvikleriyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Aile üyeleri veya diğer kişiler tarafından herhangi bir suça teşvik oldu mu?	Frekans	%
Evet	2	1,8
Hayır	109	98,2
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların aile üyeleri veya diğer kişiler tarafından herhangi bir suça teşvik olup olmamasıyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Bu tablodan suça teşvik oranının %1,8 gibi küçük bir değer olduğu görülmektedir.

Tablo 40: Sanık konumunda çocukların arkadaş gurubu içerisinde suç işlemiş kimse olup olmaması durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Arkadaşları arasında suç işleyen veya işleyenler var mı?	Frekans	%
Var	69	62,2
Yok	42	37,8
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların arkadaş gurubu içerisinde suç işlemiş kimse olup olmaması durumuyla ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Oranlar incelendiğinde arkadaşları arasında %62,2 gibi yüksek bir oranın suça karışmış olduğu görülmektedir tabloda.

Tablo 41: Sanık konumunda çocukların arkadaşlarının işlemiş olduğu suç türüyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları.

Varsa ne tür suçlar?	Frekans	%
Hırsızlık	52	46,8
Yaralama	6	5,4
Uyuşturucu	5	4,5
Birden fazla suç işlemiş	1	,9
Cinayet	2	1,8
Suç işlememiş	45	40,5
Total	111	100,0

2009 yılı içerisinde Nisan ve Kasım ayları arasında Çocuk Şubesine gelen sanık konumunda çocukların arkadaşlarının işlemiş olduğu suç türüyle ilgili Frekans ve Yüzde dağılımları yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Verilere bakıldığında %46,8'inin hırsızlık işlediği, bunun peşine %5,4 ile yaralama geldiği görülmektedir.

5. TARTIŞMA

2009 yılı içerisinde, Nisan ile Kasım ayları arasında Adana Emniyet Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğüne suç işlediği şüphesiyle getirilen 111 çocuk incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen bulgular genel bilgiler kısmındaki bilgilerle karşılaştırmak suretiyle tartışılmıştır.

Çocuk şubesine hem şüpheli hem de mağdur olarak çocuklar gelmektedir. Bizim çalışmamızda bunların arasından, suç işlemiş şüphesiyle gelenlere anket uygulanmıştır.

Bu ankete katılanların en küçüğü 13 yaşında olurken, en büyüğü ise 17 yaşındadır. Yukarıdaki oran irdelendiğinde deneklerin 15 ile 18 yaşları arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu da bize çalışmamızın ikinci bölümündeki genel bilgiler kısmında bahsedilen ergenlik döneminde çocukların suça yönelme olasılığının güçlü olduğunu ve yine Adalet Bakanlığı araştırma sonuçları da bu çalışmayla benzer oranlarda olması çocukların yaşlarının arttıkça suça karışma oranları da artmaktadır. Özellikle 12 ile 15 yaşları arasındaki çocuklardan da suça karışmış olan olmasına rağmen bu grubun suça karışma yüzdesi düşük olduğu görülmektedir. Çocuk bu dönemde eğer kendine suça yöneltecek bir ortama sokarsa bu o çocuğun ileriki yaşlarda suça yönelme ihtimalini artırmaktadır. Ayrıca bu deneklerin büyük bir bölümünü (%98,2) erkekler oluşturmaktadır. Bu sonuçlar ülkemizde yapılan pek çok sonuçla uyusmaktadır. Bu bize, erkek çocukların kız çocuklarına oranla aileleri tarafından daha serbest (kontROLSÜZ serbestlik) bırakıldığına ve yine erkek çocukların suç işleyebileceği gruplara daha çabuk katıldığını göstermekte ve erkeklerin kızlara oranla bu tür gruplara katılmaya daha meyilli olduğu düşünülmektedir.

Göç faktörünün çocuk suçluluğu üzerine etkisini görmek için ankete hazırlanan soruya verilen cevaplara bakılırsa, ankete katılan çocukların %30,6'sının ailesiyle göç ettiği ve yine Adana doğumlu olanların %59'unun ise ailelerin çocuklar doğmadan önce göç ettiği görülmektedir. Yani toplamda %89,6 gibi yüksek bir oranın yakın zamanda göç ettiği anketten çıkan sonuçtan

anlaşılmıştır. İzmir ilinde göç ile ilgili yapılan ve yine pek araştırmacının da yapmış olduğu araştırma sonuçlarında da bu çocukların çoğunun ailesinin göç ettiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar bize çocuk suçluluğu üzerinde göçü ne derece önemli bir sebep olduğu sonucuna götürmüştür. Tabii ki burada var sayılan göç, taşınılan yerin hayat koşulları bakımından çok da elverişli olmadığı semtlere yapılan göçtür. Çünkü başka bir tabloda da deneklerin çoğunun evleri iyi semtlerde olmadıkları sonucunu bize vermiştir

Çocuk suçluluğu üzerinde, çocuğun kaldığı yerin ve yaşadığı kimselerin bir etkisinin olup olmadığının tespiti için hazırlanan sorulara verilen cevaplar incelendiğinde şunları görmekteyiz. Bu deneklerin %91 gibi yüksek bir bölümü ailesiyle (anne ve baba) ile kalmaktadırlar. Ve yine deneklerin %98,2'lik yani hemen hemen tamamı diyebileceğimiz bir oranı bir evde yaşamaktadır. Sokakta veya buna benzer yerlerde yaşayanların oranı çok düşüktür. Bu çalışmada elde edilen oranlar ile Bowly'nın çalışması sonucu elde ettiği aile bütünlüğünün bozulması çocukları suça ittiği varsayımını doğrulamamız mümkün değildir. Çünkü anket sonuçlarında aile bütünlüğü bozulan çocukların oranı çok düşüktür. Ancak bu çocuklar anne-babalarıyla ve evde kalmalarına rağmen suça nasıl yönelmektedir sorusuna, anketin başka sorusuna verilen cevap bize biraz ışık tutmaktadır. Çocukların sahip olduğu kardeş sayısı ile ilgili soruya verilen cevap incelendiğinde, deneklerin %67,5'lik oranında bir çoğunluğun kendisi dâhil 5 kardeşten fazla olduğu görülmektedir. Carolyn'nın 1982 yılında yapmış olduğu çalışmada elde ettiği ailede sevgi saygı eksikliğinin çocuğun gelişiminde olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç da bize, çocuk ailesiyle kalmasına rağmen fazla kardeş sayısı nedeniyle ailenin çocuklarla yeteri kadar alakadar olamadığı ve sonuç olarak Carolyn'nın varmış olduğu sonuçla aynı sonuca varılmaktadır.

Anketimize katılan çocukların %70,3'ünün şehir merkezinde ikamet ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak burada tabii ki çocuk kenar mahallelerde olup da evleri gecekondü bölgesinde olmadığı için bu cevabı vermiş olabilir. Çocukların geri kalan %29,7'si ise gecekonduda kaldıklarını belirtmişlerdir. Yaptığımız incelemelerden çocukların üçte bir gecekonduda kalmalarına rağmen, diğer kalan çocukların da yaşadıkları mahallelerin, hayat koşulları iyi

olan mahallelere oranla daha düşük bir hayat standardı olduğu varsayılmaktadır.

Sanık konumundaki çocukların %93,7'sinin hem annesi hem de babası sağ olduğu ve %90,1'inin anne ve babası beraber yani ayrılmamış olduğu görülmektedir. Ayrıca çocukların tamamı ailenin öz evladıdır. Anne ve babadan birisi ölmüş olması veya anne ve babanın ayrı yerlerde yaşaması, yapmış olduğumuz ankete bakılara, bu durumun çocuk suçluluğu üzerindeki etkisinin az olduğu sonucuna bizi ulaştırmaktadır. Ancak tabii ki daha kapsamlı, uzun süreli ve çok yüksek katımlı anketler yapılarak sonuçlar daha net görülebilir. Ülkemizde yapılan çalışmaların çoğu anne babanın ayrı olması, Çocuk Suçluluğu üzerinde etkisinin yüksek olmadığını ortaya koymuştur. Çünkü çocuklarıyla yeteri kadar alakadar olan ailelerin çocuklarının suça karışma oranı daha düşük olacağı düşünülmektedir.

Deneklerin ailesiyle iletişimi konusundaki sorunun cevabında %40,5 oranında annesiyle anlaştıkları, %45,9'unun her ikisiyle anlaştığını, %4,5'inin her ikisiyle de anlaşılamadığı görülmüştür. Sonucun ilginç verisi ise babamla anlaşırım seçeneğine verilen cevaptır. Bu soruya verilen cevabın oranı %0,9 gibi çok az bir orandır. Bu durum bize babaların çocuklarına yeteri kadar ilgili olması durumunda çocukların suça karışma oranını azaltacağı fikrini vermiştir. Savaşır'ın baba-çocuk ilişkisi konusundaki araştırma sonucu da bizim bu görüşümüzü teyit etmektedir. Çünkü toplumumuzda genelde erkek evlatlar babayı örnek alır. Baba da yeterince ilgilenemez ve iyi örnek olamaz ise ve çocuk kendine iyi bir başka iyi örnek bulamaz ise sonuçta çocuğun olumsuz davranış yapma olasılığı artmaktadır.

Anket sorularımızdan ailenin nikâh durumuyla ilgili soruya verilen cevabın %10,8 gibi bir oranı günümüzde hala resmi nikâhı olmayan aile olduğunu göstermektedir. Ayrıca yine çocukların %5,4 gibi, az da olsa belli bir oranının babaları çok eşli olduğu görülmüştür. Ailelerin gerek nikâh durumları gerekse babaların çok eşli oluşu konusunda oranların düşük olması sebebiyle, bu etmenlerin çocuk suçluluğuna etkisi ne denli olduğu konusunda net bir şey söylemek fazla mümkün değildir.

Çocukların çalışıp çalışmadığı ile ilgili sorunun cevabında %33,3'nün herhangi bir işte çalıştığını, geri kalanının sadece %10,8'inin öğrenci olduğunu ve %55,9 gibi yüksek bir oranının ise hiçbir iş yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye İstatistik Kurumunun 2006 yılında yapmış olduğu araştırmada çocukların (6–17 yaşları arası) %15,3'ünün okula devam etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yine başka bir tabloda ankete katılan çocukların kardeşlerinin de %53,2 gibi bir oranla herhangi bir işte çalışmadığı sonucu çıkmıştır. Ayrıca babalarının da %23,4'ü çalışmadığı, çalışan %76,6'sının büyük bir çoğunluğunun da asgari ücretle çalıştığı görülmüştür. Bu tabloya genel bakacak olursak çocukların çoğunun, çalışmayan veya düşük ücretle çalışan bir aileye ve buna ilaveten kardeş sayılarının da fazla olması, çocuğun suça itilmesinde ne kadar önemli olduğu sonucuna bizi götürmüştür.

Deneklerin eğitim durumuyla ilgili soruya verilen cevaplarda görülüyor ki, çocukların %82,9 gibi yüksek bir oranın ilkokul veya daha düşük bir eğitim seviyesine sahip oldukları görülmektedir. Buna ilaveten çocukların %77,5'inin okula devamsızlık problemi olduğu ve bu devamsızlığa sebep olarak da çocukların ekonomik nedenleri gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca öğrenciyken çocuğun başarı durumunu gösteren tablodan da %88,2 gibi yüksek bir oranda çocuğun ya başarısız veya vasat bir öğrenci olduğu görülmüştür. SHÇEK çatısı altındaki çocukların (2006–2007 yılları arası) hemen hemen %80'i ortaöğretime devam etmekte veya bitirmiştir. Devletin vesayeti altında bulunan çocukların eğitim düzeyi daha yüksek olduğu görülmektedir. Çalışmamızdaki sonuçlardan okuyan veya düzenli bir işte çalışan kişinin suça yönelme ihtimalinin daha az olduğu, özellikle iyi bir rehberlik eğitimi olan okulda okuyan ve okulda başarılı olan çocukların suça yönelmesinin daha zor olacağı kanaati doğmuştur. Ayrıca zorunlu eğitimin 8 yıla çıkması çocuklarda eğitim düzeyinin artmasına önemli bir katkıda bulunmuştur.

Sanık şüphesiyle gelen çocukların anne babalarının eğitim durumlarına bakılınca; annelerinin %89,2'si, babalarının %85,6'sının ilkokul veya daha düşük bir eğitim seviyeleri olduğu görülmektedir. Çalışmamız sonuçları ile Kızıltan'ın "eğitim durumları yüksek ailelerin çocuklarının uyum düzeyleri daha

yüksektir” tezi ile uyuşmaktadır. Bu durum da çocukların eğitim seviyelerinin bu aileler için ne kadar önemli olduğunun bir göstergesi olabilir.

Ailelerinin sabıka durumlarına bakılacak olursa, deneklerin %24,3’ünün ailesinde sabıkalı bireyler bulunmakta ve bu sabıkanın sebebi olan suç türleri arasında %8,1’i hırsızlık birinci sırayı almaktadır. Görüldüğü gibi oran yüksek bir oran olmamakla birlikte azımsanmayacak kadar da küçük değildir. Tabii ki bu ailelerde yaşayan çocuklar, muhakkak surette bu sabıkalı aile fertlerinden etkilenmektedirler. Ancak ergenlik çağındaki çocuğu asıl etkileyen arkadaş grubudur. Çünkü bu dönem bireylerin kendini ispat etme, bir gruba ait olma gibi kişiliğinin olduğu hassas bir dönemdir. Bu deneklerin arkadaşlarının sabıka durumlarına baktığımızda %62,2 gibi yüksek bir tablo ortaya çıkmaktadır. Anket çalışmasının sonuçları ile Lawrey’in “çocuk-çevre ilişkisi” konusundaki araştırmaları sonucu bir birleriyle örtüşmekte ve çocuğun çevresinden çok fazla etkilendiğini göstermektedir. Deneklere sorulan suça teşvik var mı sorusuna %98,2 hayır yok cevabına rağmen gerek ailesindeki suçluluk oranı olsun, gerekse arkadaş grubundaki suçluluk oranı bu çocukların suça karışmalarında çevresinde bulunan sabıkalı kişilerin ne denli etkin olduğu, bu sonuçlar bize göstermektedir.

Bunlara ilaveten çocukların %39,9 gibi bir yüzdellekle çocuk suça bir grupta işlediğini belirtmiştir. %63,1’i tek başlarına suç işlediklerini söyleseler de (çocukların psikolojik durumları düşünülerek) çocuğun arkadaşını koruma hissiyle bu sorunun cevabına yanlış vermiş olabilir ve dolayısıyla sonuç çok net olmayabilir. Ona rağmen arkadaşlarıyla suç işlediğini belirtenlerin sayısı da küçümsenmeyecek bir rakamdır. Ayrıca bu çocukların %66,7’si daha önce yine güvenlik birimlerine şüpheli sıfatıyla geldiklerini belirtmişlerdir. Gerek çocukların işledikleri, gerek arkadaşlarının işledikleri ve gerekse ailesinde sabıkalı olan kişinin işlediği suç türü bakımından hırsızlık yani adi suçlar birinci sıradadır. Adolph Quetelet’in “suçluluk hakkında ısı yasası” tezi ile bu çalışma kısmen ters düşmektedir. Araştırmacının tezine göre Adana gibi sıcak bölgede adam öldürme gibi suç türler fazla olması gerekmektedir. Bu çalışmada suç türlerinden en yüksek oranın adi suç olması, suçluluğun coğrafi nedenlerden ziyade ekonomik nedenlerle olabileceği kanısını uyandırmıştır.

Deneklerin, aileleri tarafından şiddete mağdur olanlarının oranı %15,3'tür. Yani %84,7'lik bir oran aileleri tarafından şiddet görmemiştir. Denekler ebeveynleri tarafından atılan birkaç tokadı veya buna benzer davranışları şiddet olarak düşünmemiş olabilir. Dolayısıyla şiddet ile ilgili oranlar bazı araştırmacılarda yüksek çıkması ve bu çalışmada düşük çıkması bu nedenle olabilir. Bu oranlar dahi şiddetin suçlulukta etkili olabileceği ancak bu etkinin çok yüksek olmadığı düşüncesine bizi yöneltmiştir.

Çalışmaya katılan deneklerde uyuşturucu ve/veya uçuucu madde kullanımı incelendiğinde; %33,3 gibi yüksek bir oranın esrar maddesini kullandığı, %9,9'unun uyuşturucu veya uyutucu hap (Extasy) kullandığı ve %6,3'lük bir bölümünün ise uçuucu madde kullandığını göstermektedir. Bu oranlar incelendiğinde yüzde olarak belki düşük olabilir ama bunları kullananların çocuk olması ve kullanılan maddenin bağımlılık yapan bir madde olması sebebiyle çok düşündürücü ve korkutucu oranlardır.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

2009 yılı içerisinde, Nisan ile Kasım ayları arasında Adana Emniyet Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğüne suç işlediği şüphesiyle getirilen 111 çocuk incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen bulgular genel bilgiler kısmındaki bilgilerle karşılaştırmak suretiyle, tartışma bölümünde değerlendirilmiştir.

Bulgular değerlendirildiğinde suça karışan çocukların yaşları 13 ile 18 arasında değişiklik göstermektedir. Ancak ağırlıklı olarak çocukların ergenlik dönemine girdikten itibaren çocukların suça karışma oranlarında bir artış olduğu tespit edilmiştir. Özellikle erkek çocukların daha çok suça yönelmesi bize ailelerin kız çocuklarına daha çok ilgi gösterdikleri ya da kız çocukların aileleri tarafından daha katı kurallara tabi tutulması sonucu kız çocukların erkek çocuklarına oranla daha az serbestliğe sahip oldukları kanaatine götürmüştür. Bu sonuçlardan çocukların bu dönemde iyi kontrol edildiği ve gerekli ilgi ve alakanın gösterilmesi durumunda çocuğun suça karışma ihtimalinin daha az olacağı sonucuna varılmıştır.

Bu dönemdeki çocukların, özellikle ergenliğe geçiş döneminde genelde öğrenci olmaları nedeniyle, çocukların eğitim durumlarıyla ilgili ankette sorular sorulmuştur. Soruların cevapları sonucunda beklenenin aksi bir durum görülmemiştir. Sonuçlardan elde edilen veriler incelendiğinde, çocukların büyük bir oranı düşük bir eğitim seviyesinde olduğu, okul dönemlerinde vasat veya başarısız bir öğrenci oldukları ve çocukların okula devamsızlık problemlerinin olduğu tespit edilmiştir. Suça karışmış olduğu şüphesiyle alınan çocuklarda çok çok küçük bir bölümü başarılı öğrencidir. Bu veriler bize, çocukların özellikle okul çağında ilgilenilmesiyle suça karışma olasılığı düşeceğini gösteriyor. Tabii ki bu ilgilenmeden kasıt, sadece öğretmenlerin ilgilenmesi değil, bunun yanında okullarda iyi bir rehberlik hizmeti verilmesi ve ayrıca öğrencinin okul harici zamanda da ailesi tarafından iyi kontrol edilmesidir.

Deneklerin ekonomik durumlarıyla ilgili sonuçlardan, bireylerin çoğunun işsiz olduğu (öğrenci olanlar hariç) görülmüştür. İşsiz olan çocuğun boş

zamanlarını değerlendirme konusunda yanlış seçim yapması ve sabıkalı tabir edilen daha önce suç işlemiş kişilerden oluşan gruba girmesi, o çocuğun da gelecek zaman içerisinde suç işleme olasılığını artırmaktadır. Bununla birlikte deneklerin çoğunun babası ya işsiz veya düşük ücretle çalıştığı tespit edilmiştir. Bu ekonomik güçleri zayıf ailelerin çocuk sayısına bakılacak olursa, çoğunun 4 – 5 çocuktan fazla çocukları olduğu görülmüştür. Ebeveynler dahil ailelerin 7 – 8 kişiden fazla olması, ailede kişi başına düşen geliri de oldukça düşürmektedir. Çocukların işsiz olduğu, ailelerin de ekonomik gücü zayıf olması, beraberinde pek çok sorunu ortaya çıkarırken, çocukların suçlu bireyler olması yönünde hızlandırıcı bir etki etmektedir. Ayrıca çocuk sayısının fazla olması şöyle bir dezavantajı da beraberinde getirmektedir. Gerek anne, gerekse baba bir yandan hayat mücadelesiyle uğraşırken bir yandan da fazla olan çocuklarına yeteri kadar ilgi ve zaman ayıramamaktadır. Aileden ilgi ve alaka göremeyen çocuklar, kendilerine haz verecek ve ilgi görebilecekleri ortamlar. Bu ortamların uygunsuz olması çocuğa suça yöneltmektedir. Aileler sorumluluklarını yeterince yerine getirebilecekleri kadar çok çocuk sahibi olmaları yani aile bakabileceği ve ihtiyaçlarını karşılayabileceği kadar çocuk sahibi olması yönünde aileler yönlendirilmelidir. Bunun haricinde bu çocukların haz alabilecekleri ve ailesinden ayrı zamanlarını değerlendirebilecekleri gerek sosyal gerekse sportif projeler üretilmelidir. Bu çalışmalar ülkemizde yetersizde olsa yapılmaktadır. Bu projelerin sayısı çoğaltılmalıdır.

Çocukların ailelerinin göç edip etmediğini sorulması sonucunda; bir kısmının çocuk doğmadan, bir kısmının da çocuk doğduktan sonra göç ettiği görülmüştür. Bu oranın %89,6 gibi yüksek bir orandır. Göç eden aileler de genellikle düşük hayat standardı olan mahallelere yerleşmektedir. Dolayısıyla göç eden ailelerin çocukları ilk önce mahalleye yeni yerleşmekten dolayı uyumsuzluk yaşarken, daha sonraki dönemde de çocuk, eğitim seviyesi düşük, işsizliğin yüksek ve bunlara ilaveten sabıkalı bireylerin oranı yüksek olan kişiler arasında kalmaktadır. Anketimizin bulgulardan elde edilen bir başka sonuca göre de, çocuğun içerisinde bulunduğu grubundaki bireylerden sabıkalı olanların oranı da yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç bize bir önceki cümlemizdeki varsayımımızı güçlendirmektedir. Sanayi toplumların bir gerçeği

olan göç ile ilgili ülkemizde bazı çalışmalar yapılmaktadır. Hatta İstanbul belediyesi geri göçü teşvik edici bir kısım uygulamalar yapmaktadır. Her ne kadar tüm bu çalışmalar yapılsa da göçün engellenmesiyle ilgili uzun vadeli ve kalıcı sosyal projeler üretilmesi gerekmektedir.

Anket bulguları içerirsinde en çarpıcı sonuçlardan bir olan bağımlılık yapan madde kullanımıyla ilgili sorudan elde edilen sonuçtur. Ankete katılan denekler içerisinde üçte birinden fazlası uyuşturucu kullandığını belirtmiştir. Bu durum çocuklarda uyuşturucu kullanımının hiç de azımsanmayacak bir değerde olduğunu göstermektedir. Uyuşturucuyla mücadelede Güvenlik güçlerinin yanı sıra kısmen de olsa eğitim camiası da gayret göstermektedir. Fakat özellikle kenar mahalle dediğimiz muhitlerde bulunan okullarda, çocukları bilinçlendirme konusundaki eğitimler arttırmak gerekmekte ve buna ilaveten okul yönetimlerinin de bu konudaki duyarlılığını arttırıcı seminerler yapılmalıdır. Anketimize katılan çocukların çoğunun öğrenci olmadığı, ayrıca herhangi bir işte de çoğunun çalışmadığı düşünüldüğünde bu çocukların ne kadar çok boş vaktinin olduğunu gösterir. Bu çocuklar bu boş olan vakitlerini olumlu değerlendirecek bir şeyler olmazsa, bu sefer bireyler vaktini değerlendirecek başka meşgaleler bulacaktır.

Sonuç olarak, çocuk suçluluğunun bizim burada ele aldığımızdan çok daha fazla sebepleri olabilir. Çünkü her suçlu çocuk için başka başka nedenler olabilir.

Bu çalışmamız sonucunda, kısa veya uzun dönem içerisinde çocukları suça iten sebepleri azaltmak için önerilen çözümler şunlardır.

1. Öncelikle aileler, ilgilenebilecekleri kadar çocuk sahibi olmalıdır.
2. Aileler, çocukların eğitimi konusunda daha hassas davranmalıdır.
3. Okula giden çocukların, okulda olduğu zamanı daha verimli bir şekilde kullanmaları sağlanmalıdır.
4. Okulda rehberlik hizmetleri yeterli seviyeye çıkartılmalıdır.
5. Aileler, çocuğun boş vakitlerini nasıl değerlendirdikleri konusunda daha duyarlı hale getirilmelidir.

6. Ekonomik koşulların düzeltilmesi konusunda somut çalışmalar yapılmalı ve özellikle okula giden çocukları olan ailelere eēitim desteēi verilmelidir.
7. Suça karışmış çocukların rehabilitasyonu iyi bir şekilde yapılmalıdır.
8. Ailelerin g etmemesi için sosyal projeler geliştirilmelidir.
9. Gecekondu bölgeleri rehabilite edilerek kentsel dönüşüm hızlandırılmalıdır.
10. Çocuklarla ilgili olan kurumlarda konusunda uzman olan kişiler vasıtasıyla problemlı çocukların topluma kazandırılması konusunda uygulanabilir projeler üretmeli ve bunları uygulamaya koyulmalıdır.
11. Uyuşturucuyla devam eden mücadele daha da güçlendirilmelidir. Uyuşturucunun ocuklara ulaşmasının önüne geçilecek topyekn çalışmalar yapılmalıdır. Buna ilaveten hali hazırda okullarda uyuşturucuyla mücadele konusunda devam eden eēitimler daha da artırılmalı ve okul yönetimleri daha duyarlı hale getirilmelidir.

Bu alışmamızda çocukların suça itilmelerini engelleme adına elde ettiēimiz veriler ıřıēında çözüm nerileri üretilmiştir.

Ancak suç eskiden de vardı, şimdi de var ve gelecekte de olacaktır. Burada amaç sululuēu en aza indirmektir.

Çocuklarımız geleēeēimizin güvencesidir. Bu yüzden çocuklar ister suçsuz, isterse suçlu olsunlar her zaman ayrı statüde deēerlendirilmeli ve daha fazla zen gösterilmesi gerekmektedir.

7. KAYNAKLAR

1. Polat O. Adli tıp dergisi yayınları, İstanbul.2000: 319-438
2. Arrigo BA. Introduction to Forensic Psychology, Academic press. San Diego. 2000: 142-146, 156-159. 117
3. Kavas G. Suça İtilen Çocuğa Adli Tıbbi Yaklaşım, Uzmanlık Tezi, İstanbul 2004
4. Akyüz E. Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Ankara 2000, s. 59,68,69 ve orada gösterilen literatür.
5. Elibol S. 11–15 Yas Grubundaki Mala Yönelik Suç İşlemiş Çocukların Sosyo-demografik Özellikleri, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1998.
6. Yavuzer H. Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitapevi, İstanbul. 2001.
7. Polat O. Çocuk ve Hakları, Analiz Yayınları, İstanbul. 1997: 11–14.
8. Warren M. The Impossible Child, The Difficult Child, and other assorted delinquents: etiology, characteristics and incidence, Can Psychiatric Assoc J. 1978 Dec;(23)l:41–60.
9. Palmer EJ., Farmer S. Victimized Behavior Among Juvenile and Young Offenders: How different are perpetrators? 2002 Oct; 25(5):469-81.
10. Demirbaş T. Suçun Nedenleri – Suç Etolojisi www.kriminoloji.com 2002
11. Tutar E. KRİMİNOLOJİ NEDİR? www.kriminoloji.com 2002
12. Demirbaş T. Kriminoloji, Seçkin Yayıncılık, Ankara. 2001: 30–32.45.46.
13. Dönmezer S. Kriminoloji, 8.baskı, Beta Yayınları, İstanbul. 1994: 2,7–9.
14. Spence SH. Differences in social skills performance between institutionalized juvenile male offenders and a comparable group of boys without offence records, Br J Clin Psychol. 1981 Sep; 20(3):163-71
15. Düvenci Ş. Suç İşlemiş Ergenler İle Suç İşlememiş Ergenlerin Kişilik Yapılarının Karşılaştırılması, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul. 1995.

16. Güzel S. Suçluluk Kavramının Adli Psikiyatri Yönünden Değerlendirilmesi, Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, İstanbul. 1989.
17. Songar A. Psikiyatri Psikobiyoloji ve Ruh Hastalıkları, Serhat Dağıtım Yayınevi, İstanbul. 1980: 516–540.
18. Özdeş T. Ateşli Silahlarla İşlenmiş Suçlar ve Silah Ruhsatı, Av Tüfeği Tezkeresi ile Sahiplik Belgesi Alımında Adli Psikiyatrik Muayenenin Önemi, Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, İstanbul. 2003.
19. Akıncı FS. Kriminoloji, 2. Baskı, Beta basım yayınevi, İstanbul. 1999.
20. Akyüz E., Uluğtekin S., Acar YB., Öntaş ÖC. II. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu, Yargı Öncesi ve Yargılama Süreci., Bildiriler, III. Oturum (Kök AN., Hancı H.), Kuban Matbaası, Ankara. 2003: 91–114
21. Yavuzer H. Çocuk ve Suç, Remzi Kitapevi, 9. Basım, İstanbul. 1998: 3–111.
22. AKAY N. Lise öğrencilerine ilişkin bazı niteliklerinin sosyal ve kişisel uyum düzeylerine etkisi H.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi Ankara, 1990
23. Uluğtekin S. Çocuk Suçluluğun nedenleri. Seminer Notları, Ankara 2003
24. Polat O. Suça İtilen Çocuklar, <http://www.adlitip.org/?p=18>, 2009
25. Demir Z. D.İ.B. Yayınevi-Aile Huzuru sf.16
26. Arslan E. D.İ.B. Yayınevi-Şiddet ve Çocuklarımız sf.22
27. Üstünel O. Çocuk Muhakemesi İçinde Çocuk Kolluğu ve Bir Uygulama Örneği, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul. 2003.
28. Taras H.L. Frankowski B.L. McGrath J.W., Mears C.J. Murray R.D. Young T.L. American Academy of Pediatrics Policy Statement, Pediatrics. 2003, 5, 1206-1209.
29. Akalın N. Suça İtilmiş Çocukların Adli Tıp Açısından İncelenmesi ve Cezaevinde Bulunan Suça İtilmiş Çocukların Deskriptif Olarak

- İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul, 1999.
30. Cansunar FN. Çocuk ve Suç, Çocuk Forum, 2001,4(2): 35–41.
 31. Sherraden MW, Downs SW. Institutions and juvenile delinquency in historical perspective. Children and youth services review. 1984; 6(3):155-172.
 32. Chang JJ., John JC, Ph.D., Brownson RC, Ph.D. The Role of Repeat Victimization in Adolescent Delinquent Behaviors and Recidivism. Journal of adolescent health. 2003, 272.280.
 33. Wiesner M, Silbereisen KR. Trajectories Of Delinquent Behaviour In Adolescence And Their Covariates, Relations With Initial And Time-Averaged Factors. Journal of Adolescence. 2003 ;(26): 53-771.
 34. Hancı İ.H. Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara “İç Göçler Ve Çarpık Kentleşme” Eğitim Dergisi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, 1, 173–183, 1996.)
 35. Roberts AR, Brownell P., A century of forensic social work: bridging the past to the present. Soc Work. 1999 Jul;44(4):359-69 .
 36. Tutar E. Kriminoloji Nedir? www.kriminoloji.com 2003.
 37. Güler M. Milli Eğitim Dergisi Sayı 151 Temmuz, Ağustos, Eylül 2001 Çocuğun Güvenliği Bağlamında Çocuk-Suç İlişkisi ve Çocuk Polisi
 38. Akyüz E. Çocuk Hakları Bildirgesi ve Türk Hukuk Sistemi, Ankara Üniversitesi E.B.F.D., 1980, Cilt 13, Sayı 1-2, s. 339-360
 39. <http://www.adana.pol.tr/cocuk/cocukpolisi.htm>, 2009
 40. <http://www.egm.gov.tr/cocuk.polisi.asp>, 2009
 41. Gibbons D.C. Delinquent Behavior Englewood Cliffs New Jersey: Prentice – Hall inc. 1970
 42. Elliott, Delbert S., Suzanne S. Aegeton, Rachelle J. Canter, An Integrated Theoretical Perspective on Delinquent Behavior, Youthe Crime, Deviance and Delinquency, Vol. 1, Ashgate Pub., Aldershot 1999
 43. Işık H. Çocuk Suçluluğu Ve Okullar İle İlişkisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi E. F. E.B.B., Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 7, Sayı 2, (2006), 287–299

44. Kandakai T.L., Price J.H., Telljohann S.K., Wilson C.A. Mothers' perceptions of factors influencing violence in schools. Journal of School Health, 69(5), 189-194. 1999
45. Polat O. Çocuk Suçluluğu www.kriminoloji.com 2002
46. Çakıcı M. Çocuk Suçluluğu, lisans bitirme tezi Ankara, 1997

8. EKLER

EK 1: Deneklere Uygulanan Anket

Not: bu anket sadece tez çalışması için olup, başka bir amaç için kullanılamaz.

1. Anketin yapıldığı il: ADANA

2. Yaş:

3. Cinsiyet: Kız () Erkek ()

4. Doğum yeri:

5. Ailenin daha önceki yaşadığı il (aile başka bir ilden göç etmiş ise):

6. Kimlerle birlikte kalıyorsunuz:

Anne ve baba () Anne () Baba () Akraba () Diğer ()

7. İkamet ettiğin yer:

Evde () Sokakta () Yurtta () Diğer

8. İkamet ettiğin yer ev ise; eviniz şehrin hangi bölgesindedir?

Gecekondu () merkez ()

9. Anne - baba sağ mı?

Anne ve Baba sağ () Anne sağ () Baba sağ ()

10. Anne ve babanız birlikte mi yaşıyor yoksa ayrı mı? Birlikte () Ayrı ()

11. Birlikte yaşıyorsa resmi nikahı var mı/yok mu? Var () yok ()

12. Babanız tek eşli mi çok eşli mi? Tek eşli () çok eşli ()

13. Kardeş sayısı (kendisi dâhil):

14. Ailenin kaçınıcı çocuğusunuz?.....

15. Ailenizin öz mü, yoksa üvey çocuğu musunuz? Öz () üvey ()

16. Annen ve babanla anlaşır mısın?

Annemle iyi anlaşırım () babamla iyi anlaşırım () her ikisiyle de iyi anlaşırım () annemle anlaşamam () babamla anlaşamam () her ikisiyle de anlaşamam ()

17. Herhangi bir işte çalışıyor musun? Hayır () Evet () Meslek Grubu:....
18. Kardeşlerinden herhangi bir işte çalışan var mı? Varsa meslek grubu ne?
Var () Yok () Meslek Grubu :
19. Baba çalışıyor mu? Evet () Hayır ()
20. Anne çalışıyor mu? Evet () Hayır ()
21. Ailenin aylık geliri (çalışan tüm bireylerin toplamı) :
500 TL altında () 500 TL – 1000 TL () 1000 TL – 2000 TL ()
2000 TL üstü ()
22. Öğrenim durumun:
Okuma yazma bilmiyor () okuma yazma biliyor, ama ilkokul
mezunu değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Yükseköğretim ()
23. Okula devam ediyor mu? Evet () hayır ()
24. Etmiyorsa; okula devam etmemesinin veya edememesinin nedeni nedir?
Ekonomik sıkıntı() annenin ölümü () babanın ölümü () ikisinin birden
ölümü () başarısız bir öğrenci olmam () diğer ()
25. Okul yıllarında nasıl bir öğrenciydin?
Çok başarılı () başarılı () vasat () başarısız ()
26. Okul yıllarında, okulla ilgili herhangi bir sorun yaşadınız mı?
Hayır() disipline verildim() okuldan uzaklaştırıldım()
öğretmenlerimle tartıştım () diğer ()
27. Okul yıllarında çok sık okul değiştirdin mi? Evet () Hayır ()
28. Annenin öğrenim durumu
Okuma yazma bilmiyor () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
Yükseköğretim ()
29. Babanın öğrenim durumu
Okuma yazma bilmiyor () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
Yükseköğretim ()
30. Ailede (anne, baba ve kardeşlerden) suça karışmış (sabıkalı) kimse var mı?
Yok () Var ()
31. Suça karışmış kimse var ise hangi suç? Adam öldürme () yaralama ()
hırsızlık () gasp () uyuşturucu ve uyarıcı madde suçları ()
32. Uyuşturucu madde kullandınız mı?

Hayır () Evet ()

33. Evetse ne kullandın? Esrar () Eroin () Kokain ()

34. Uçucu madde kullandınız mı? Evet () Hayır ()

35. Evetse ne kullandın? Tiner () Yapıştırıcı ()

36. Uyuşturucu ve bağımlılık yapan hap kullandınız mı? Evet () Hayır ()

37. Evetse ne kullandınız? Extasy () Captagone () Mescaline () Rivotril () Xanax () Diazem () Akineton () Diğer ()

38. Daha önce güvenlik birimlerine (polis merkezi, çocuk şube, vb. gibi) geldin mi?

Evet () Hayır ()

39. Evet, ise güvenlik birimine geliş nedenin nedir?

Tanık () Şüpheli () Ziyaret () Diğer ()

40. Eğer suç işlendinse mahiyeti nedir? (hırsızlık, cinayet, cinsel istismar vb.)

.....

41. Şüpheli olarak isnat edilen suça kendi başına mı, yoksa başka kişilerle birlikte mi işledi?

Tek () Başkaları ile ()

42. Aile üyeleri tarafından hiç şiddete mazur kaldın mı? Evet ()

Hayır ()

43. Eğer şiddete maruz kalmış ise bu ne kadar sıklıkla gerçekleşti?

Her zaman () Bazen () Nadiren ()

44. Aile üyeleri veya diğer kişiler tarafından herhangi bir suça teşvik oldu mu?

Evet () Hayır ()

45. Arkadaşları arasında suç işleyen veya işleyenler var mı? Var () yok ()

46. Varsa ne tür suçlar? (hırsızlık, cinayet, cinsel istismar vb.)

.....

ÖZGEÇMİŞ

Bilal Yılmaz 1975 yılında Aydın'da doğmuştur. İlköğrenimini Aydın'ın Umurlu Kasabasında, Orta öğrenimini Aydın Merkez Gazipaşa Ortaokulu'nda tamamladıktan sonra, Aydın Lisesinde eğitimini devam etmiştir. 1992 yılında Polis Akademisine başlayan Yılmaz, 1996 yılında mezun olarak Komiser Yardımcısı rütbesi ile Adana Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğüne atanmıştır.

2003 yılı güz döneminde Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde açılmış olan Adli Tıp Yüksek Lisans Programına başlamıştır.

Halen Emniyet Amiri olarak Erzurum Valilik Özel Kalem Müdürlüğünde görev yapmaktadır.

Evli ve bir çocuk babasıdır.